

”ISYYYS ON KUIN HENTO VERSO...”
Isätoiminta suomalaisissa järjestöissä ja isyyden muuttuminen
järjestöyöntekijöiden kokemuksissa

Riina Maaria Fågel
Pro gradu-tutkielma
**Yhteiskuntapolitiikka/
Kansalaisyhteiskunnan
asiantuntijuuden maisteriohjelma**
**Yhteiskuntatieteiden ja
filosofian laitos**
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2013

TIIVISTELMÄ

”ISYYS ON KUIN HENTO VERSO...”

Isätoiminta suomalaisissa järjestöissä ja isyyden muuttuminen järjestötyöntekijöiden kokemuksissa

Riina Maaria Fågel
Pro gradu-tutkielma
Yhteiskuntapolitiikka/
Kansalaisyhteiskunnan
asiantuntijuuden maisteriohjelma
Yhteiskuntatieteiden ja
filosofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2013
Esa Konttinen
Sivumäärä: 55 sivua + 2 liitettä

Tutkielmassa tarkastelen isyyden muuttumista Suomessa sekä selvitän millaista isätoimintaa kolmas sektori tarjoaa. Isätutkimus on suhteellisen uusi tieteenala, joten tutkimuksia aiheesta on vähän. Samoin isätoiminta järjestöissä on vasta aluillaan, joten tutkimustietoa niistä ei ole. Siksi päätin tarttua ajankohtaiseen ja tärkeään aiheeseen.

Tutkimus on kvalitatiivinen tutkimus, joka on toteutettu teemahaastattelua tutkimusmenetelmänä käyttäen. Tutkimuksen aineisto koostuu kahdeksan isätyöntekijän haastatteluista neljästä eri järjestöstä. Haastattelut tehtiin kesä-syyskuussa 2009. Työntekijät olivat 31-48-vuotiaita miehiä ja naisia, joiden haastatteluissa nousseita ajatuksia ja teemoja olen analysoinut.

Isyys on muuttunut Suomessa oleellisesti. Taloudellisen turvan tuojasta on tullut hoivaisä, joka huolehtii lapsista ja kodista yhtälailla äidin kanssa. Isyyden muutokseen ovat vaikuttaneet yhteiskunnan, kulttuurin, kuin myös ilmapiirin muutos. Suurin muutos on kuitenkin tapahtunut isien ja äitien ajattelussa, parisuhteen sisällä. Sukupuolten perinteiset roolit pyritään siirtämään sivuun aiempien sukupolvien vastusteluista huolimatta, jotta vanhemmat voisivat tehdä parhaimmat mahdolliset päätökset perheen hyvinvoinnin kannalta.

Isyyden tukeminen koetaan tärkeäksi ja järjestöt ovat lähteneet paikkaamaan yhteiskunnan hidasta reagointikykyä tarjoamalla isätoimintaa. Isätoiminnan perustana on toiminnallinen tekeminen lasten kanssa, mutta myös isäryhmille on kysyntää. Isätoimintaa järjestävät järjestöt ovat pääasiallisesti lastensuojelujärjestöjä, jolloin isätoimintakin perustuu lasten hyvinvoinnin edistämiseen. Alkoholi ja liiallinen työnteko nähdään uhkana isän ja lapsen suhteen kehittymiselle. Isätyötä tehdään myös isän lähtökohdista, jolloin keskitytään parisuhteen ja perheen positiivisiin mahdollisuuksiin. Järjestöjen työntekijät kokevat tekevänsä tärkeää pioneerityötä, joka uutuudessaan on sekä erittäin palkitsevaa, että haastavaa.

Avainsanat: Isyyden muuttuminen, uusi isyys, isätoiminta, kolmas sektori, isien ongelmakäyttäytyminen.

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO.....	1
2 TUTKIELMAN TOTEUTUS JA TEORIA.....	4
2.1 Uusi isyys.....	4
2.2 Kolmannen sektorin asema Suomessa.....	6
2.3 Tutkimuskysymykset.....	7
2.4 Tutkimusmenetelmät- ja aineisto.....	8
2.4.1 Kvalitatiivinen tutkimus.....	8
2.4.2 Teemahaastattelu.....	9
2.4.3 Sisällönanalyysi.....	10
2.4.4 Luotettavuus ja yleistettävyys.....	11
2.5 Tutkimuksen kulku.....	13
2.5.1 Tutkimusaineisto.....	13
2.5.2 Haastattelujen kulku.....	16
2.5.3 Litterointi ja analyysivaihe.....	18
2.6 Haastatellut järjestöt.....	19
2.6.1 Ensi- ja turvakotien liitto.....	19
2.6.2 Helsingin NMKY.....	20
2.6.3 Mannerheimin lastensuojeluliitto.....	21
2.6.4 Miessakit ry.....	23
2.7 Hollolan malli.....	24
3 UUSI ISYYS JA ISYYDEN MUUTTUMINEN JÄRJESTÖTYÖNTEKIJÖIDEN SILMIN.....	26
4.1 Isyyden muuttuminen ja sen mahdollistajat.....	26
4.1.1 Isyyden muuttuminen.....	26
4.1.2 Vanhempaintuet.....	27
4.1.3 Muita muutoksen mahdollistajia.....	29
4.2 Kodin- ja lastenhoito.....	30
4.3 Isyys 2000-luvulla ja sen haasteet.....	32
4.3.1 Isyys 2000-luvulla.....	32

4.3.2 Äidit ja perinteet isyyden porttina tai ponnauslautana.....	33
4.3.3 Isien ongelmakäyttäytyminen.....	35
5 ISÄTOIMINTA JÄRJESTÖISSÄ.....	38
5.1 Isätoiminnan lähtökohdat ja tarpeellisuus järjestöissä.....	38
5.2 Isätoiminta järjestöissä.....	39
5.2.1 Isille suunnattu toiminta.....	39
5.2.2 Isäpalvelujen myynti muille sektoreille.....	41
5.3 Haastateltavien kokemuksia.....	43
5.3.1 Haastateltavien kokemukset järjestössä toimimisesta.....	43
5.3.2 Haastateltavien kokemukset työstään.....	44
6 YHTEENVETO.....	46
LÄHTEET.....	51
LIITTEET.....	56

1 JOHDANTO

Miksi mies haluaa lapsia? Varmasti yhtä oikeaa vastausta ei ole olemassa, mutta Sinkkonen uskoo miehen haluavan - yhtäläillä kuin äitikin - nähdä lapsen kasvavan omassa hoivassa, huolehtivien vanhempien lähellä. Mies näkee lapsen olevan myös naiselle suunnattu rakkaudenosoitus, jossa he kaksi yhdentyvät. Sinkkonen toteaa, ettei isäksi tuleminen motiiveja ole kuitenkaan tarkemmin tutkittu. (Sinkkonen 1998, 39-40.) Miehet ovat lapsensaannin jälkeen automaattisesti isiä, kuten naisetkin äitejä. Isän rooli on kuitenkin muuttunut aikojen kuluessa. Äidit muodostavat suhteen lapseen jo raskauden aikana ja ovat näin lähimmällä mahdollisella tavalla lapsen huoltajia jo alusta saakka. Isä puolestaan ei ole fyysisesti sidoksissa lapseen vaan joutuu muodostamaan suhteensa lapseen erilaisin keinoin. Tämä varmasti vaikuttaa siihen, miksi isän roolin on mahdollista ja helpompaa muuttua, toisin kuin äidin. Nykyisin puhutaankin uudesta isyydestä, joka toteutuessaan luo tasa-arvoa perheeseen ja lähentää isien suhdetta lapsiinsa.

Isyyden muuttuminen ei kuitenkaan ole ollut yksinkertaista. Isien rooli oli pitkään taloudellisen turvan luominen ja kurin pitäminen. Sodat puolestaan veivät isät rintamalle eivätkä kotiin palanneet miehet olleet enää entisellään. Jälleenrakennusaika saattoi viedä isät kauaskin kotoa eikä aikaa jäänyt lasten hoivaamiselle. Eipä sitä kukaan miehiltä odottanutkaan. Lopulta yhteiskunta saatiin toimintakykyiseksi, kaupungistuminen alkoi ja hyvinvointivaltio kehittyi. Miehille ja myös naisille jäi paljon enemmän vapaa-aikaa, kun teollisuudessa ja kotona työt koneellistuivat ja useat ennen miehille kuuluneet työt auktorisoitiin. Myös tasa-arvopyrkimykset ovat viitoittaneet tietä vanhemmuuden muuttumiselle.

Hyvinvointivaltio on edesauttanut vanhemmuuden muuttumista lakimuutoksilla, tuilla ja palveluilla, jotka helpottavat lapsiperheiden elämää ja antavat perheille entistä enemmän mahdollisuuksia työn ja perhe-elämän yhteensovittamisessa. Media on tuonut vahvasti esille isyyden muutoksia niin hyvässä kuin pahassa ja myös mies- ja isätutkimus on löytämässä paikkansa naistutkimuksen rinnalla. Tärkein muutos on kuitenkin tapahtunut asenneilmapiirissä, suomalaisessa kulttuurissa ja perheiden sisäisessä dynamiikassa. Yhteiskunnan, perheen ja erityisesti äitien merkitys isyyden muotoutumisessa on

tutkimisen arvoista. Ulkopuoliset tahot voivat toimia joko edesauttavana tai pidättelevänä voimana isyydelle.

Vanhemmuuden tukena toimii useita erilaisia järjestöjä. Usein on kuitenkin niin, että järjestettyyn toimintaan osallistuvat äidit joko yksin tai lapsiensa kanssa, mutta isät ryhmissä ovat harvinaisia. Kynnys lähteä ”mammakerhoihin” voi olla korkea, vaikka toiminta onkin kaikille avointa. Yhteiskunnassa on kuitenkin tapahtunut selkeitä muutoksia, joiden myötä tarpeet ovat muuttumassa. Suomessa on yleistynyt ajatus, että lapsi tarvitsee kaksi hoivavanhempaa ja yhteiskunta on lähtenyt tukemaan tätä ajatusta vanhempainparilla ja isyyslomilla. Isillä on yhä enemmän aikaa ja halua osallistua heille suunnattuun toimintaan. Myös media puhuu entistä enemmän isyydestä muulloinkin kuin isänpäivän alla. Joissain järjestöissä on ollut isille suunnattua toimintaa jo pitkään, mutta se ei ole ollut johdonmukaista tai tavoitteellista toimintaa. Järjestöt ovatkin lähteneet vastaamaan yhteiskunnan uusiin tarpeisiin tarjoamalla isille suunnattua toimintaa.

Järjestöjen lähtökohdaksi on yleensä lasten hyvinvointi. Ajatuksena on, että kun vanhemmat tekevät ratkaisuja lasten parasta ajatellen, myös heidän omat ongelmakäyttäytymisen muodot vähenevät. Nuoret isät tekevät paljon töitä ja nauttivat paljon alkoholia. Yhä useampi isä on ylipainoinen ja elää epäterveellisesti. Isät ovat myös uudessa tilanteessa, sillä he saattavat olla sukunsa ensimmäisiä hoivaisiä. Apua tai neuvoja ei siis ole saatavilla omalta isältä tai isoisältä. Asiaa vaikeuttaa myös isien ja poikien välinen suhde, joka poikkea huomattavasti äitien ja tyttärien suhteesta. Kommunikointi ei jostain syystä toimi. Kuitenkin yhteiskunta, äidit ja miehet itse vaativat yhä enemmän isiltä, jolloin tietoa ja toimintatapoja pitäisi jostain oppia.

Toiminnan järjestämisestä tekee haastavaa se, että isätutkimus ja -toiminta on Suomessa ja muuallakin maailmassa uutta. Tekijöitä ja tutkijoita on vähän, joten yhteistyö on oleellinen osa toiminnan kehittämistä.

Isyys on Suomessa vasta hyvin vähän tutkittu aihe. Äitiydestä, vanhemmuudesta ja perheestä löytyy laajasti tutkimuksia ja kirjoja, mutta niissä harvoin puhutaan isästä. Ja koska järjestöjenkin isätoiminta on vasta pääsemässä alkuun, ei tutkimusaineistoa ole saatavilla. Päätin valita teemahaastattelun tutkimusmenetelmäksi. Halusin saada

paremman käsityksen siitä, millaista isätoimintaa järjestöt tekevät, miksi se on koettu tärkeäksi ja mitä asioita se on tuonut esille. Minua kiinnosti myös selvittää miltä isyys näyttää järjestöyöntekijöiden näkökulmasta ja mitä teemoja he nostavat esille puheessaan.

Nina Halmeen väitöskirja *Isän ja leikki-ikäisen lapsen yhdessäolo* (2009) on herättänyt keskustelua. Siinä todetaan jopa joka kolmannen leikki-ikäisen lapsen isän olevan alkoholin riskikuluttaja ja tämän vaikuttavan lähes kaikkiin lapseen liittyviin osa-alueisiin, esimerkiksi stressitasoon, yhdessäolon merkittävyyteen ja yhdessä vietetyn ajan määrään. Myös työn ja perheen yhtensovittamisen todetaan olevan suuri haaste isille ja perheille.

Pro Gradu-tutkielmani sisältää kuusi lukua. Toisessa luvussa luon viitekehyksen tutkimuskysymyksilleni esittelemällä uuden isyyden käsitettä, sekä kuvaan haastattelimani järjestöjä ja selvennän Hollolan malli-käsitettä, joka toistuu tutkielmassani. Kolmannessa luvussa esittelen tutkimusongelmani, käyttämäni tutkimusmenetelmät ja -aineiston, sekä kerron tutkimuksen kulusta. Tutkielmani on kvalitatiivinen ja pohjautuu temahaastatteluihin, jotka tein vuoden 2009 kesä-syyskuussa. Neljäs luku käsittelee isyyttä, sen muuttumista ja järjestöyöntekijöiden kokemuksia aiheesta. Viidennessä luvussa puolestaan keskityn kuvaamaan ja analysoimaan haastatteluista saamaani tietoa ja kokemuksia isätyöstä järjestöissä. Kuudennessa, yhteenveto ja pohdintaluvussa tuon yhteen tutkielmani tärkeimmät havainnot ja tulokset.

2 TUTKIELMAN TOTEUTUS JA TEORIA

2.1 Uusi isyys

Uusi isyys on mahdollista useissa erilaisissa perheissä, mutta parhaiten sitä pystytään havainnoimaan heteronormatiivisessa kontekstissa, ydinperheessä. Tällaisessa tilanteessa perhe asuu samassa talossa ja isällä on joka päivä, hetkellisiä poikkeuksia lukuun ottamatta, mahdollisuus olla perheen toiminnassa mukana. Käyttämässäni lähteissä puhutaan sekä uudesta isyydestä että hoivaavasta isyydestä. Kummatkin käsitteet tarkoittavat samaa asiaa, ja käytänkin näitä termejä jatkossa synonyymeinä toisilleen.

Pekka Sauri (1998, 34-35) kertoo kirjassaan tutkijapariskunta Anne ja Bill Moirista, joiden vuonna 1998 ilmestyneessä kirjassa kerrotaan hormonien ja geenien määräävän miesten ja naisten toimintaa. Naiset ovat biologisista syistä automaattisesti hoivaajia, mutta hoivaavien miesten ”hormonitasapaino on sikiövaiheessa järkkynyt”. Miehet eivät siis yksinkertaisesti ole luotuja esimerkiksi lastenhoitoon. (Sauri 1998, 34-35.) Osa miehistä varmasti huokaa helpotuksesta, mutta monille osallistuva isyys on tärkeää. Sekä miehen että naisen palkkatyön seurauksena miesten vaikutusmahdollisuus kotiasioihin on lisääntynyt. Siinä määrin kuin nainen haluaa antaa valtaa valtakunnassaan, pariskunnilla on nykyisin mahdollisuus ja haluakin rakentaa kotia yhdessä.

Uusi isä osallistuu lapsen kasvatukseen muussakin kuin harrastusten parissa ja kuritusmielessä. Huttunen määrittelee uuden isän piirteiksi sitoutumisen vanhemmuuteen ja lasten- ja kodinhoitoon samalla tavoin kuin äiti. Uusi isä on aidosti kiinnostunut lapsista ja heidän hyvinvoinnistaan eikä vieroksu koti-isyttä sen enempää kuin kotiäitiyttä. Isä ei myöskään vertaa omaa kodin- ja lapsenhoitoa lapsenvahdin tai äidin tuuraajan rooliin. (1994, 58; 2001, 163, 171, 179.) Koski-Hyvärinen ja Puttonen (1987) tutkivat mikä on isän rooli perheessä miesten omasta mielestä. Päällimmäisinä esille tulivat taloudellinen hyvinvointi ja turvallisuuden luominen. Kuitenkin kun isät jaettiin 24-29 vuotiaisiin ja 33-40 vuotiaisiin huomattiin nuorien isien pitävän tunnesuhdetta lapsiin yhtenä tärkeimmistä asioista vanhempia isiä huomattavasti useammin. Tälläkin tutkimuksella voidaan siis todeta, että isyys on muuttumassa.

Isällä on ainutlaatuinen mahdollisuus tutustua itsessään uusiin ja taka-alalle jääneisiin puoliin lapsen myötä. Näin ollen lapsi ja isä voivat opettaa toisilleen uusia asioita, eikä suhde ole yksipuolinen. (Sommer 1986, 52.) Myöhemmässä vaiheessa lapsen opettava rooli vanhempiaan kohtaan voi konkretisoitua esimerkiksi tietokoneen ja teknologian ymmärtämisessä (Korhonen. 1999, 68). Sinkkonen (1998, 38) muistuttaa, että isän tarkoitus ei ole kilpailla äidin paikasta eikä hänen tule esittää kakkosäitiä. Huttunen (2001, 185) kuitenkin kritisoi Sinkkosta näistä kommenteista, sillä hänen mielestään hoivaava isä saattaa olla lapselle kaikkein paras vaihtoehto eikä lastenhoidossa ole kyse kilpailusta, sillä molemmille riittää tekemistä. Jos Sinkkosen kanta todella on tuo, olen Huttusen kanssa samaa mieltä. Ymmärtäisin kuitenkin Sinkkosen tarkoittavan, ettei isän haluta muuttuvan, vaan nimenomaan lapsen kannalta - ja varmasti myös isän ja äidin mielenterveyden kannalta - tärkeintä on olla kaksi erilaista, mutta läheistä ja huolehtivaa vanhempaa joihin lapsi voi tukeutua. Näin ollen Sinkkonen toivoisikin miesten nimenomaan olevan hoivaavia ja huolehtivia isiä, mutta omana itsenään, äitiyttä matkimatta.

Uuteen isyyteen kuuluu vahvasti osallistuminen sekä synnytysvalmennukseen, että itse synnytykseen, mutta miehet on päästetty synnytyssaliin vasta 1970-luvulla. Heidän pelättiin tartuttavan infektioita ja häiritsevän hysteerisyydellään sekä sairaalahenkilökuntaa että itse lasta (Sinkkonen 1998, 56). Lääkäritkin ajattelivat vain miesten parasta pitäessään miehet poissa synnytyksestä, sillä he pelkäsivät synnytyksen tekevän miehistä impotentteja (Nätkin 1997, 99). Nykyisin synnytysvalmennukseen ja synnytykseen osallistumista pidetään miehen mittana (Tigerstedt 1994, 80). Lisäksi isien osallistumista synnytykseen pidetään suotavana, jopa tärkeänä. Kahdessa teoksessa todettiin, että synnytyksissä, joissa mies oli mukana, naiset tunsivat vähemmän kipua ja kokivat synnytyksen yleisesti miellyttävimmiksi, kuin ilman miehen läsnäoloa synnyttäneet (Sinkkonen 1998, 57; Makkonen, Ruoppila, Rönkä, Timonen, Valvanne ja Österlund 1981, 30-31).

Valmentautuminen isäksi ei kuitenkaan ole helppoa. Synnytysvalmennuksissa, synnytyksessä ja neuvoloissa keskitytään äidin ja lapsen hyvinvointiin. Tämä on tietenkin ymmärrettävää, mutta isien hyvinvointiin tulisi myös kiinnittää huomiota. Riku Siivonen kertoo Helsingin Sanomissa omista kokemuksistaan, ja toivoi sairaala- ja hoitohenkilökunnan ottavan miehetkin huomioon. Neuvolassa hoitaja puhui aina äidin suuntaan ja esitti tälle kysymykset. (Siivonen 2005, D2.) Vaikka isistä puhutaan yhä

enemmän neuvoloissa, on puhe yleensä naisten välistä puhetta miehestä ja isänroolista (Kuronen 1994, ks. Karisto ym. 1998, 217). Huttunen (2001, 95) myös tähdentää ammattilaisten asenteiden ja lähestymistapojen merkitystä siihen, miten isät ja äidit kokevat isyyden roolin, sillä harva tietää etukäteen millainen isän tulee olla ja mitä tämän tulee tehdä. Jaana Vuori (2001) on tutkinut teoksessaan *Äidit, isät ja ammattilaiset. Sukupuoli, toisto ja muunnelmat asiantuntijoiden kirjoituksissa* juuri ammattilaisten ja asiantuntijoiden näkemyksiä isistä ja äideistä. Koski-Hyvärisen ja Puttosen (1987, 106-107) tutkimuksessa noin viidesosa miehistä koki olevansa kärsivällisempi ja joustavampi, he olivat vastuuntuntoisempia ja ottivat muut paremmin huomioon.

2.2 Kolmannen sektorin asema Suomessa

Pohjoismainen hyvinvointivaltiomalli eroaa muista malleista universaalisuudellaan. Suomi kuuluu pohjoismaiseen hyvinvointivaltiomalliin, jossa lähtökohtaisesti julkinen sektori huolehtii kansalaistensa hyvinvoinnista. Kolmannella sektorilla on kuitenkin aina ollut osansa ihmisten hyvinvoinnin ylläpidossa ja parantamisessa. Julkisen ja kolmannen sektorin osuudet ja tehtäväjaot ovat muuttuneet eri aikoina yhteiskunnan tarpeiden mukaan ja nykyisin kolmannen sektorin tärkeys on korostunut. Kolmannen sektorin odotetaan jopa merkittävästi vähentävän työttömyyttä ja auttavan syntyneiden sosiaalisten ongelmien selvittämisessä.

Aiemmin hyvinvointivaltion tehtävänä oli toimia ainoana hyvinvointipalvelujen tuottajana ja ihmisten hyvinvoinnin varmistajana. Kolmas sektori toimi lähinnä harrastelijapohjalta ja aktiivien omaksi iloksi. Nykyisin kolmannella sektorilla ja markkinoilla on huomattavasti suurempi valta, mahdollisuus olla mukana päättämässä asioista ja lobata julkisen sektorin päätöksentekijöitä. Ne toimivat myös hyvinvointipalvelujen tarjoajina ja kilpailevat näin ollen myös keskenään asiakkaista.

On sanottu, ettei pohjoismaiseen hyvinvointimalliin ole enää varaa. Esimerkiksi monia hyvinvointipalveluja ulkoistetaan ja palveluntarjoajia kilpailutetaan. Päävastuu kansalaisten hyvinvoinnista on edelleen julkisella sektorilla, mutta valtaa ovat saaneet niin kolmas sektori, kuin yksityinen sektorikin. Elämme muutoksien keskellä, jossa pohjoismainen hyvinvointivaltio antaa tilaa muillekin toimijoille.

Kolmannen sektorin tärkein tehtävä on tuottaa palveluja kansalaisten tarpeisiin. Sektori ylläpitää ja kehittää demokratiaa, edistää kansalaiskasvatusta ja valmistaa yhteiskunnallisiin tehtäviin. Kolmas sektori valvoo, että kansalaisten edut ja oikeudet toteutuvat. Sektorin on toivottu myös toimivan työttömyyden vähentäjänä. Tämä tosin on aiheuttanut ristiriitoja vapaiden markkinoiden ja kolmannen sektorin välille, sillä kolmannen sektorin sanotaan vääristävän kilpailua. (Helander ja Laaksonen 1999, 11-13.)

2.3 Tutkimuskysymykset

Isyystutkimus on kiinnostanut minua jo kandidaatin työstä lähtien, jolloin tutkimusongelmani oli ”mitä tarkoitetaan termillä uusi isyys” ja ”millaisia ovat miesten kokemukset omista isistään ja omasta isyydestään”. Päätin jatkaa isyystutkimuksen parissa myös pro gradu-tutkielmassa ottaen tutkimuksen kohteeksi kuitenkin myös järjestöt ja heidän isille suuntaamat toimintansa. Tutkimuskysymykseni ovat:

Millaisena isyys näyttäytyy järjestöjen työntekijöille?

Millaista isyytyötä suomalaisissa järjestöissä tehdään, miksi ja miten he työnsä kokevat?

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen kannalta olen kiinnostunut tarkastelemaan miten isyyden parissa työskentelevät näkevät isyyden. Miten isyyden muutos näkyy heidän työssään, liittyykö isyyteen jotain uusia piirteitä tai teemoja, jotka nousevat heidän työssään? Onko uusi isyys lisääntynyt?

Toisen tutkimuskysymyksen osalta haluan tarkastella millaista isätyötä kolmannen sektorin toimijat järjestävät. Miten järjestöjen työntekijät ovat kokeneet työnsä ja miten järjestöt ovat pystyneet vastaamaan isyyden muuttumisen haasteisiin?

2.4 Tutkimusmenetelmät ja –aineisto

Esittelen tässä kappaleessa kvalitatiivista tutkimuksen pääperiaatteita, teemahaastattelumenetelmää sekä sisällönanalyysiä, joita käytän tutkielmassani. Lisäksi kerron aineistonkeruuprosessista ja valinnoista, joita tein tutkielman teon edetessä.

2.4.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Valitsin kvalitatiivisen tutkimuksen metodikseni, koska tutkielmani yhtenä tavoitteena on selvittää haastateltavien mielipiteitä ja saada uusia teemoja esille. Halusin, että haastateltavat saisivat itse kertoa omasta työstään ja kokemuksistaan vapaasti, joten haastattelukysymykset eivät voineet olla tiukasti määriteltyjä. Kvalitatiivinen tutkimus eroaa kvantitatiivisesta muun muassa siitä, että kvantitatiivisessa tutkimuksessa pääosassa ovat luvut ja niiden väliset tilastolliset yhteydet (Alasuutari 1999). Kun kvantitatiivisessa tutkimuksessa tietoa kerätään suureltakin joukolta esimerkiksi survey-tutkimuksella, analysoidaan saatuja tietoja tilastotieteen keinoin (Hirsijärvi ym. 2007, 128-130). Laadullinen tutkimus perustuu taas kokonaisuuden tarkasteluun, jolloin tilastolliset todennäköisyydet eivät auta analysoinnissa (Alasuutari 1999, 38). On kuitenkin muistettava, ettei tieteellistä tutkimuskenttää voida puhtaasti jakaa kvalitatiiviseen ja kvantitatiiviseen tutkimukseen. Jokainen tutkimus sisältää otteita molemmista metodeista, mutta usein pääpaino on kuitenkin jommallakummalla puolella.

Metodien tärkeydestä ja soveltuvuudesta ollaan montaa eri mieltä. Asiasta käydään hyvin kriittistäkin keskustelua yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen parissa. Toiset kannattavat menetelmien sekoittamista, toiset eivät näe tieteellistä perustetta kvalitatiiviselle tutkimukselle ja päinvastoin. (mm. Alasuutari 1999; Marita Husso 17.3.2009 YFIS201; Johdantoluento: Metodologian, teorian ja empirian suhde.) Usein laadullinen ja määrällinen tutkimus kuitenkin nähdään toisiaan täydentävinä metodeina (Alasuutari 1999, 32; Hirsijärvi & Hurme 2007, 132-133).

Kvalitatiivista tutkimusta tehtäessä on vaikea määritellä mikä on tarpeeksi suuri aineisto. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa pystytään tarkasti määrittelemään tarvittavan aineiston koko, jotta analyysi pystytään tekemään tilastollisesti merkittävällä tavalla. Tämä

menetelmä ei kuitenkaan onnistu laadullisessa tutkimuksessa. Vakiintunut ajatus onkin, että aineisto on riittävä silloin, kun se ei tuo lisää tietoa tutkimuksen aihealueeseen. Tätä kutsutaan aineiston kylläntymiseksi. (Mäkelä 1990, 52.) Aineistoni muodostuu neljän järjestön työntekijöiden haastatteluista. Näin ajatellen aineistoni oli jo etukäteen rajattu näihin neljään järjestöön ja koen, etten olisi saanut uutta tietoa, vaikka haastateltavia olisi ollut enemmän. Näin siksi, että tutkimissani järjestöissä isätyötä tekeviä työntekijöitä on vain muutama järjestöä kohden. Järjestön työntekijät tekevät siis tiiviisti töitä yhdessä oman järjestön sisällä, jolloin myös kokemukset, mielipiteet ja tavoitteet olivat samansuuntaisia. Toki uusista järjestöistä olisi tullut taas uusia näkemyksiä, mutta koen, että neljän järjestön tarkastelu on tarpeeksi laaja tutkielmaani varten. Pysin jokaisesta valitsemastani järjestöstä haastattelemaan ainakin yhtä työntekijää.

2.4.2 Teemahaastattelu

Haastattelumuotoja on kolme: strukturoitu haastattelu, teemahaastattelu ja syvähaastattelu. Strukturoidussa haastattelussa eli lomakehaastattelussa on tutkijan valmiiksi tekemät kysymyssarjat, kun taas syvähaastatteluun tutkija valitsee etukäteen vain aihealueen. Näin haastattelutilanne on hyvin vapaa ja etenee kuten haastateltava ja haastattelija haluavat. Teemahaastattelua voidaan pitää strukturoidun ja syvähaastattelun välimuotoja, sillä haastattelurunkoon tutkija on jo etukäteen miettinyt teemoja, mutta kysymysten asettelu ja haastattelun etenemisjärjestys ovat avoimet. Haastattelu on sopiva menetelmä silloin, kun halutaan korostaa haastateltavaa subjektina, kun kysymyksessä on ennalta tuntematon aihealue tai jos halutaan syventää saatavia tietoja tai tutkia arkoja tai vaikeita aiheita. (Hirsjärvi ym. 2007, 201-205.)

Teemahaastattelu perustuu haastattelijan ja haastateltavan väliseen vuorovaikutukseen ja keskusteluun, joka kuitenkin tapahtuu tutkijan aloitteesta ja tutkijan ehdoilla (Eskola & Vastamäki 2001, 24). Vuorovaikutus mahdollistaa lisäkysymysten esittämisen, mikä lisää haastattelun joustavuutta ja mahdollistaa asioiden laajemman tarkastelun. Haastattelija voi siis kysyä vastaamattoman kysymyksen uudelleen, varmistaa asioita väärinkäsitysten varalta ja tarkentaa haastattelussa käytettyjä termejä (Hirsjärvi & Hurme 2000, 26-34). Näin tutkija pystyy varmistamaan, että tutkimuksen kannalta tärkeät asiat tulee käsiteltyä. Mutta vaikka teemahaastattelu antaa monia mahdollisuuksia toteuttaa haastattelu, tuo se

tullessaan myös vastuuta. Tutkimusaiheen ja tutkimusongelman tulee olla tarkoin mietitty ennen haastatteluja. Haastattelurungon tulee myös olla hyvin pohdittu, jotta aineistosta saa hyödyllistä ja käyttökelpoista materiaalia. Itse haastattelun vaarana on se, että haastattelija seuraa vain haastattelurungon kysymyksiä, eikä anna tilaa haastateltaville puhua heille tärkeistä aiheista (Hirjärvi ym. 2007, 202-205).

Lähestyin järjestöjä sähköpostitse liitteenä olevalla viestillä (Liite1). Kaikki, joille viestin lähetin vastasivat ja suostuivat haastatteluihin. Lisäksi kaksi haastateltavaa antoivat yhteystiedot muutamalle muulle isyyden parissa toimivalle henkilölle, jotka myös suostuivat haastatteluihin. Laitimani haastattelurunko löytyy liitteenä (Liite2). Tekemissäni haastatteluissa pyrin antamaan tilaa haastateltaville puhua vapaasti haluamista asioista, jolloin varsinaista keskustelua ei päässyt muodostumaan. Koin kuitenkin erittäin tärkeäksi mahdollisuuden lisäkysymyksille, sillä jokaisesta haastattelusta nousi esille asioita, joihin tarvittiin lisäselvitystä. Käytin myös kysymyksissäni esimerkiksi sanaa uusi-isyyys, jonka ymmärrettävyyden tarkistin jokaisessa haastattelussa. Termi ei ollut useimmille tuttu, mutta asian selitettyäni haastateltavilla oli paljonkin aiheeseen liittyvää sanottavaa. Sorruin osittain tukeutumaan liikaa haastattelurunkoon, mutta pyrin kuitenkin kiinnittämään huomiota siihen, etten keskeyttänyt alkanutta pohdintaa seuraavalla listalla olleella kysymyksellä. Osa haastateltavista koki myös luontevammaksi vastata esittämiini kysymyksiin järjestelmällisesti, kuin keskustelun viemisen uusille alueille.

2.4.3 Sisällönanalyysi

Kvalitatiivisen tutkimuksen ja teemahaastattelun analyysi ei ole helppo tehtävä. Toisin kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa, analyysiä ei voida perustaa saatuihin tieteellisiin tuloksiin, vaan aineistosta saatavat tulokset perustuvat kokonaisvaltaiseen aineiston perehtymiseen ja tutkijan tulkintaan. Valitsin analyysimenetelmäksi sisällönanalyysin siksi, että se sopii monenlaiseen laadulliseen tutkimukseen.

Sisällönanalyysi voi tarkoittaa kahta eri asiaa. Sisällön erittely on kvantitatiivisen materiaalin analyysiä, jossa kuvataan määrällisesti sen sisältöä. Esimerkiksi voidaan laskea tiettyjen virheiden esiintymistiheyttä aineistossa. Sisällön analyysillä puolestaan

tarkoitetaan tekstin sisällön kuvailua. Siinä aineistonsisältöä eritellään ja etsitään eroja ja yhtäläisyyksiä aineistosta, jotta saadaan tiivistetty kuvaus aiheesta tai ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105-108.) Tutkimuksessani käytän jälkimmäistä, laadullista sisällönanalyysiä.

Sisällönanalyysi ja diskurssianalyysi ovat tekstianalyysejä, joissa tarkastellaan tekstejä ja tekstimuotoon muutettuja aineistoja. Aineistoksi käy lähes mikä vain, esimerkiksi haastattelut, puheet, kirjat ja artikkelit. Ero diskurssianalyysin ja sisällönanalyysin välillä on se, että ensimmäisessä etsitään tekstien merkityksen tuottamista, kun taas jälkimmäisessä etsitään näiden tekstien sisältöä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105-106.) Sisällönanalyysin avulla valitusta aineistosta tehdään havaintoja ja analysoidaan niitä systemaattisesti (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001, 23). Analyysillä luodaan selkeyttä aineistoon, jotta voidaan tehdä selkeitä ja luotettavia johtopäätöksiä. Sisällönanalyysissä aineisto ensin hajotetaan osiin, käsitteellistetään ja järjestellään uudelleen uudeksi kokonaisuudeksi. Ennen analyysivaihetta tulee kuitenkin päättää analysoidaanko ilmisältö vai myös piilossa olevat viestit. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 109-116.)

2.4.4 Luotettavuus ja yleistettävyyys

Tutkimuksen luotettavuus ja sen arvionti on yksi tärkeimmistä tieteellisen tutkimuksen kriteereistä (Eskola & Suoranta 1998, 209). Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta on kuitenkin vaikea todentaa, koska se ei ole samalla lailla toistettavissa, kuten esimerkiksi kvantitatiivinen tutkimus koasetelmiseen (Alasuutari 1999, 34-37). Oma tutkielmani kuvastaa vuoden 2009 tilannetta haastattelemisani järjestöissä. Isyyden ja järjestötoiminnan jatkuvassa muutoksessa toistettavuuden voidaan nähdä olevan täysin mahdotonta. Paras tapa kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden todentamiseksi onkin se, että tutkija kuvaa koko tutkimusprosessin eri vaiheineen mahdollisimman tarkasti (Eskola & Suoranta 1998, 2010).

Kvalitatiivisen tutkimuksen aineistonkeruu tapahtuu useimmiten kentällä, haastatellen tai havainnoiden. Luotettavuutta arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota tutkijan valintoihin ja muihin subjektiivisten tekijöiden vaikutukseen tutkimuksessa. Jos tutkija kerää itse aineiston, hänen läsnäolonsa vaikuttaa jollain tavalla tutkimuksen etenemiseen, sillä

vaikuttavia tekijöitä voivat olla esimerkiksi sukupuoli, pukeutuminen, käyttäytyminen ja ennakkosenteet (Alasuutari 1999, 145). Koska useaan vaikuttavaan tekijään ei voi vaikuttaa, on tärkeää, että tutkija ottaa nämä tekijät huomioon tutkimusta tehdessään ja pystyy refleктоimaan itseään osana tutkimusta. Tutkijan subjektiivisuus on tehtävä avoimeksi ja näkyväksi, jotta tutkielma on luotettava ja voi vakuuttaa lukijan. (Eskola & Suoranta 1998, 210-211.) Tutkimusprosessin kuvaamiseen sekä subjektiivisuuden näkyvyyteen olen pyrkinyt vastaamaan seuraavassa luvussa 2.3 ja mielestäni olen tehtävässä onnistunut.

Tutkijan on myös varottava tulkintaongelmia, joita esiintyy tutkimusaineiston keruuvaiheessa (Mäkelä 1990, 45). Aikaisemmat haastattelut voivat esimerkiksi vaikuttaa tutkijan ennakkokäsityksiin ja hän saattaa esittää olettamuksellisia tai johdateltuja kysymyksiä. Haastattelun luotettavuutta saattaa heikentää myös se, että haastatteluissa on taipumus antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia (Hirsjärvi ym. 2007, 208). Tämä voi osittain pitää paikkansa tekemieni haastattelujen kohdalla. Haastateltavat olivat kovin innokkaita esittelemään omaa toimintaansa ja tuomaan järjestönsä hyviä puolia esille. He kertoivat kehitysideoista ja työntekijöiden yhteisistä tavoitteista. Myös yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa kehitettiin. Toisaalta koin kuitenkin, että innostus ja kokemukset olivat suurimmalta osin aitoja. Järjestöjen hankkeet olivat vasta alussa ja aiheen parissa oli toimittu vasta niin lyhyen aikaa, etten näe syytä epäillä heidän puheitaan. Lisäksi haastateltavat toivat esille myös työnsä haasteet ja vaikeudet sekä kokemukset isyyteen liittyneistä negatiivisista lähestymistavoista. Monet haastateltavat olivat myös esiintyneet asiantuntijoina erinäisissä seminaareissa ja kirjoittaneet raportteja ja selontekoja työhönsä liittyen.

Tutkimuksessani olen pyrkinyt huomioimaan sen mahdollisuuden, että kysymyksiini on vastattu haluamallani tavalla. Luotettavuutta mielestäni kuitenkin lisää se, että olen itse tehnyt haastattelut, enkä ole toisenkäden tiedon varassa. Kvalitatiivinen tutkimus ei voi koskaan olla täysin objektiivinen ja siksi se onkin aina kuvaus tietystä ilmiöstä tietyssä ajassa, tiettyjä menetelmiä käyttäen. Tutkielman tekijänä minun täytyy luottaa arvostelukykyyni ja vakuuttaa lukijat myös siitä.

2.5 Tutkimuksen kulku

2.5.1 Tutkimusaineisto

Halusin selvittää millaista toimintaa järjestöt tarjoavat isille, miten toiminta on kehittynyt ja miten järjestötyöntekijät kokevat työnsä. Tähän tarkoitukseen teemahaastattelu oli ehdottomasti paras ratkaisu, sillä halusin tutkimukseeni nimenomaan työntekijöiden näkökulman. En löytänyt kirjallisuutta Suomen järjestöissä järjestettävästä isyystoiminnasta. Siksi koin tärkeäksi, ettei kysymyksiä rajata tarkasti, vaan että haastateltavat saavat tuoda esille asioita, jotka kokevat tärkeiksi työssään. Teemahaastattelu antoi myös vapauden luoda uusia kysymyksiä ja jatkaa haastateltavan esiintuomasta aiheesta.

Päädyin tekemään itse haastattelut siksi, että analyysin pääaineisto on haastatteluista saatavassa materiaalissa. Halusin tutustua tutkimuksen teon eri osa-alueisiin ja haastatteleamalla sain ensimmäisen kädentietoa haastattelutilanteista ja haastateltavista. Toisaalta tämä vastuu sai ajoittain lamaantumaan ja pohtimaan olisiko minulla resursseja tehdä niin hyvä haastattelurunko, että todella saisin tutkielmaan tarvittavaa aineistoa.

Aineistonkeruuprosessi tapahtui yllättävän helposti. Järjestöt löysin Internetin kautta hakusanoilla isyystoiminta ja isätoiminta. Lähdin etsimään järjestöjä ilman ennakkoodotuksia, sillä en tiennyt miten laajasti isätoimintaa kolmannella sektorilla järjestetään. Päätin myös, etten lähde haastattelemaan ympäri Suomea, vaan niiden tulisi keskittyä pääkaupunkiseudulle tai ainakin Etelä-Suomeen. En kuitenkaan löytänyt kuin kolme järjestöä, mikä oli yllättävää. Monilla sivustoilla puhuttiin perheiden tukemisesta ja lastensuojelujärjestöistä, mutta vain isille suunnattua toimintaa ei löytynyt. Alun perin ajatuksenani oli haastatella sekä järjestöjen työntekijöitä, että vapaaehtoisia. Ensimmäiset haastattelut tehtyäni päätin kuitenkin rajata järjestöissä toimivat vapaaehtoiset pois kolmestakin syystä. Ensimmäinen en kokenut saavani välttämättä haastattelurungollani sen erilaisempia vastauksia, kuin jo työntekijöiltä saadut vastaukset. Toiseksi kaikilla järjestöillä ei ollut nimetä vapaaehtoisia, joten analyysi ei olisi voinut olla kattavaa ja vertailevaa. Kolmanneksi totesin, että usean järjestön läsnäolo tutkimuksessa antaa

tarpeeksi suuren aineiston pro gradu työhön, jolloin työntekijöiden ja vapaaehtoisten välisten kokemusten vertailu laajentaisi tutkielman liian suureksi.

Olin kuvitellut, että haastattelemastani kolmesta järjestöstä tulisi lisätietoa useista muista isyyden parissa työskentelevistä kolmannen sektorin tahoista. Näin ei kuitenkaan käynyt. Sain muille saman järjestön sisällä työskenteleville henkilöille ja neljännen järjestön henkilölle yhteystiedot, mutta enempää uusia kontakteja en löytänyt. Yksi kontaktiesitys, jonka päätin jättää käyttämättä, oli kirkon työntekijään Helsingissä. Tämä olisi ollut mielestäni mielenkiintoinen lisäpolku, mutta totesin sen haaroittavan tutkielmaani liikaa. Koska järjestöjen isätoiminta perustuu yhteistyölle, ja kenttä on vielä uutta, tulin siihen johtopäätöksen, ettei muita tärkeitä toimijoita ole. On kuitenkin huomioitava, että kaksi haastattelemaani toimijaa ovat liittoja, jotka toimivat kattojärjestönä monille pienemmille järjestöille ympäri Suomea. Liitot tukevat ja edistävät näissä järjestöissä tapahtuvaa isätoimintaa.

Otin siis yhteyttä kaikkiin kolmeen isätoimintahaun kautta löytämäni järjestöön, joista yhdestä sain tietää vielä neljänestä järjestöstä. Näissä kaikissa järjestöissä vastaanotto oli erittäin hyvä ja haastateltavat olivat kaikki innokkaita osallistumaan haastatteluihin. Kaikissa paikoissa myös mainittiin, kuinka tärkeää työtä olen tekemässä. Haastateltavien löytäminen ei siis tuottanut juuri ongelmia. Tutkimukseeni valikoituivat nämä neljä järjestöä; Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys (NMKY), Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL), Miessakit ry ja Ensi- ja turvakotiliittoon kuuluva Miesten keskus. Käytän jatkossa näitä lyhenteitä. NMKY ja MLL ovat valtakunnallisesti niin suuria toimijoita, että päädyin rajaamaan ne tietylle alueelle. Helsingin NMKY oli luonteva valinta sijaintinsa ja myös laajan isä-lapsitoimintansa vuoksi. MLL:n Helsingin yhdistyksestä ohjattiin ottamaan yhteyttä Varsinais-Suomen piiriin, jossa oli isätoimintaan nimetty juuri henkilöt. Aluksi pohdin kannattaako Turkuun asti lähteä haastattelemaan työntekijöitä, mutta totesin MLL:n olevan niin suuri toimija, että sen kokemukset ja näkemykset isyydestä olisivat tärkeitä tutkielmani kannalta.

MLL:n ja varsinkin NMKY:n työntekijöiden haastatteluissa korostui, että kyseessä on isä-lapsitoimintaa. Isätoimintaa ilman lapsia ei järjestetä, sillä molempien toiminnan pääasiallinen tarkoitus on lastensuojelu ja isyyden tukeminen lasten hyvinvoinnin kautta.

Puhun kuitenkin tutkielmassani isätoiminnasta viitaten kaikkien haastattelemieni järjestöjen toimintaan.

Tein haastattelut vuoden 2009 kesän ja alkusyksyn aikana. Olin alun pitäen kuvitellut saavani haastattelut tehtyä kesän aikana, mutta molemminpuolisten sairasteluiden ja aikataulujen sovittamisen vuoksi aika venyi pidemmäksi. Haastattelut tapahtuivat Helsingissä ja Turussa. Haastateltavia oli yhteensä kahdeksan ja kaikki haastattelut tapahtuivat järjestöjen tiloissa. Kuusi haastattelua tapahtui yksittäin ja kaksi henkilöä haastattelin parina.

Haastateltavinani oli kolme naista ja viisi miestä. Haastateltavat olivat järjestöjensä tai piirinsä ainoat isätyöhön nimetyt työntekijät. Vain NMKY:ltä jätin yhden isätyöhön osallistuvan työntekijän haastattelematta, jottei järjestön osuus haastateltavista olisi kasvanut liian suureksi. Iältään haastateltavat olivat tasaisesti 31- ja 48-vuoden väliltä. Sitaatit jaan 31-40 ja 41-48 vuotiaisiin. Haastateltavista kolme oli koulutukseltaan sairaanhoitajia, kaksi diakonia, lastentarhaopettaja, sosionomi sekä sosiaalikasvattaja. Yhtä haastateltavaa lukuunottamatta kaikilla oli ollut kokemusta isien parissa työskentelystä ennen nykyistä työpaikkaa. He olivat toimineet kirkon nuorisotyöntekijänä, lastensuojelutyössä, lasten psykiatrisella osastolla, perhekeskustoiminnan kehittäjänä ja lastentarhaopettajana. Kun kysyin koulutuksesta ja milloin on aloittanut isyystoiminnassa, eräs mies vastasi seuraavasti:

21-vuotiaana, silloin kun itsestä tuli isä... Rippikoulussa pari tuntia, varusmiespalvelusaikaan meillä oli muistaakseni yks oppitunti...pastori piti tunnin tästä perhe tai isyysjutusta. Siinä on oikeestaan koulutus. Mä oon saanut paremman koulutuksen autolla ajamiseen, kuin isyyteen...mut ehkä tää elämä opettaa. M41-48

Aikaisemmat henkilökohtaiset ja ammatilliset kokemukset olivat saaneet haastateltavat hakeutumaan isätoiminnan pariin. Useimmilla kokemus oli tullut nuorten parissa työskennellessä, jolloin vanhempien, isien ja äitien kohtaaminen oli itsestään selvää. Lähes kaikki totesivat, että isät jäivät taka-alalle lasten asioissa, huomio keskittyi äidin ja lapsen

hyvinvointiin, eikä isää aina pidetty luotettavana hoitamaan lapsensa asioita. Yksi haastateltu mies kertoi tarinan aiemmasta työpaikastaan:

Kun isä tuli perhetapaamiseen ja huomattiin, että äiti ei tullut, niin kaikki naistyöntekijät rupes ihan siinä sivussa kaivamaan kalenteria, et meidän pitää sopia uus aika, että äitikin pääsee. Mut jos äiti tuli ja isä ei, niin neuvottelu pidettiin ja äidille sanottiin, että kai sää informoit isääkin tässä asiassa.

M41-48

Isien epätasa-arvoinen kohtelu ja isyyden nouseminen vuosi vuodelta enemmän keskusteluihin ja otsikoihin sai myös järjestöt ja toimijat heräämään uusiin tarpeisiin ja kehittämään isille suunnattua tukea ja toimintaa. Näin myös haastateltavien järjestöissä kävi.

2.5.2 Haastattelujen kulku

Haastattelut toteutettiin työntekijöiden työpaikoilla. Tämä oli mielestäni hyvä, sillä paikat olivat rauhallisessa ympäristössä, joissa ei juuri häiriötekijöitä ollut. Minulla ei olisi ollut ehdottaa yhtä rauhallista haastattelupaikkaa. Yhden haastattelun aikana puhelin soi, yhdessä siivoojan imurin ääni häiritsi hieman, ja yhdessä haastattelun keskeytti hetkeksi toisten henkilöiden läsnäolo. Muuten haastattelut olivat rauhallisia, eivätkä mainitsemani poikkeustilanteet vaikuttaneet juuri haastattelujen kulkuun. Ennen jokaista haastattelua juttelimme hetken arkipäivän asioita, kerroin tutkielmastani ja taustastani. Tarkoituksena oli saada molemmat osapuolet rentoutumaan ja haastateltava puhumaan vapautuneesti. Tähän ei juuri ollut tarvetta, sillä haastateltavat olivat sosiaalisia ja puheliaita. Halusin myös vielä muistuttaa, että haastattelut ovat luottamuksellisia, eikä haastateltavia voitaisi tunnistaa lopputyöstä.

Haastattelut alkoivat aina sanelimen päälle laittamisesta, joka ehkä hieman vaikutti ensimmäisten kysymysten vastauksiin. Tällä ei kuitenkaan ollut juuri väliä, sillä ensimmäiset kysymykset koskivat haastateltavien taustaa, jolloin haastattelu lähti hyvin käyntiin. Oma luottamuspula sanelinta kohtaan kuitenkin aiheutti sen, että haastattelujen puolivälissä tarkistin, että kone todella toimi, jolloin hetkeksi haastateltavienkin

keskittyminen herpaantui. Olin lähettänyt suurimmalle osalle haastattelurungon etukäteen, jotta he ehtisivät valmistautua järjestöä koskeviin kysymyksiin. Tämä oli ajatuksena hyvä, mutta haastattelutilanteissa muutamat nojautuivat vahvasti haastattelurunkoon, eikä näissä tapauksissa uusia teemoja juuri noussut esille. Haastattelurungon kysymykset johdattivat kuitenkin pohdintaan ja toivat uusia näkökulmia esille.

Vaikka minulla ei ole juurikaan kokemusta haastattelujen tekemisestä, haastattelut onnistuivat mielestäni alusta alkaen hyvin. Toki teemahaastattelu olisi antanut mahdollisuuden paljon joustavampaankin haastatteluun, ja kysymysten muotoilu ja jatkokysymysten tekeminen muotoutuivat paremmin haastattelujen edetessä, mutta jo ensimmäisestä haastattelusta sain paljon aineistoa. Haastattelujen onnistumiseen vaikutti suuresti haastateltavien oma-aloitteisuus, puheliaisuus ja kiinnostus aihetta kohtaan. Pysin haastattelutilanteissa antamaan tilaa haastateltaville, jotta he ehtisivät pohtimaan ja tuomaan esiin mieleen nousevia asioita. Tietoisesti halusin välttää omien mielipiteiden ilmaisemista, mutta huomasin myötäileväni haastateltavien puheita ja hymyilin ja nauroin heidän kommenteilleen. Näin sain haastateltavat puhumaan avoimesti ja haastattelun pysymään vuorovaikutteisena, joten en koe siitä olleen suurta haittaa. Pysin myötäilevästä käytöksestäni huolimatta esittämään kysymykset mahdollisimman neutraalisti niin, etten asettaisi kysymyksiä olettaen tietynlaista vastausta.

Kysyessäni järjestön toiminnasta haastateltavat olivat yleisesti ottaen hyvin innokkaita kertomaan ja kuvailemaan tapahtumia ja suunnitelmia. Kuitenkin kun siirryin kysymään henkilökohtaisia mielipiteitä isyyden muuttumisesta, oli vastausten saanti paljon harkitumpaa ja niukkasanaisempaa. Vaikutti siltä, että kaikki eivät onnistuneet irrottautumaan järjestötoiminnan kuvailusta mielipiteiden antoon. Aiemmin heidän sanomansa oli pohjautunut mahdollisesti tutkimuksiin ja asioihin, joista järjestössä ollaan samaa mieltä. Kun sitten kysyin haastateltavien omaa mielipidettä isyydestä, ei vastausta voinutkaan enää pohjata faktoihin. Näin ollen vastaus saattoi olla, ettei osaa sanoa asiaan mitään, koska ei ole perehtynyt asiaan eikä ole tutustunut tilastoihin. On myös mahdollista, ettei haastattelun loppuvaiheessa keskittyminen ollut enää samaa tasoa kuin aiemmin, ja täten vastauksetkin lyhenivät. Haastattelut kestivät 45 minuutista lähes kahteen tuntiin. Keskimäärin haastattelut kestivät noin tunnin.

2.5.3 Litterointi ja analyysivaihe

Litterointivaihe oli hitaampaa, kuin olin odottanut. Ensimmäinen haastateltavani käytti paljon välisanoja ja toisti sanoja useaan otteeseen. Tämän johdosta päätin, etten litteroi sanatarkasti koko haastattelua, vaan jätän turhat välisanat pois. Muuten litteroin tarkasti sanajärjestykset ja oleellisimmat hiljaisuudet ja naurut. Koen, että sanajärjestys voi paljastaa, mitä haastateltava lauseessa haluaa painottaa, ja hiljaisuudet ja naurut taas eivät näy paperilla, mutta voivat selkeyttää sanoman vakavuutta tai kysymykseen suhtautumista. Nämä merkinnät tein kuitenkin lähinnä omaksi tiedokseni analyysia varten. Tarkoitukseni ei siis ole tehdä diskurssianalyysiä, vaan keskittyä sisältöön. Seuraava litteroimani haastattelu olikin jo paljon helpompi, kun työmäärään oli asennoitunut oikein. Litterointinopeus ja mielekkyys vaihtelivat huomattavasti haastateltavasta toiseen. Osa haastateltavista vaikuttivat tottuneilta puhujilta, joiden ulosanti oli selkeää. Toisten puhe taas oli hyvin poukkoilevaa ja välisanoja täynnä.

Käytän tutkielmassani sitaatteja haastateltavilta, sillä mielestäni ne antavat elävyyttä tekstiin ja korostavat sanottua asiaa. Suorat litteroinnista siirretyt sitaatit eivät kuitenkaan ole kovin lukijaystävällisiä eivätkä palvele tutkielmani tarkoitusta. Niinpä olen poistanut sitaateista esimerkiksi sanattomat eleet, hiljaisuudet ja välisanat, jotka litterointitekstiin olen merkinnyt.

Haastattelujen analyysi vaati lähinnä keskittymiskykyä, yhdistelytaitoa ja toistuvien teemojen hahmottamista. Tehtävä olisi toisaalta helppo, koska olin tehnyt itse haastattelut, kuunnellut ja litteroinut aineiston, joten tiesin ja muistin kaikkien osien kulun tarkasti. En siis joutunut pohtimaan onko jokin asia sanottu vitsinä tai miten haastattelut oli tehty. Näin ollen löysin helposti etsimäni kohdat teksteistä, kun muistin kuka oli sanonut mitään käsillä olevasta aiheesta. Toisaalta tämänkin kokoisen aineiston hallitseminen ja tietojen yhteen kokoaminen on haastavaa ja aikaa vievää. Mielipiteitä ja kokemuksia löytyy yhtä monta kuin on vastaajaa. Näin ollen tällaisten tietojen yhteen vetäminen ja analysointi olivat vaikeita. Oleellisen erottaminen ja kokonaisuuden hahmottaminen onnistuivat mielestäni kuitenkin hyvin.

Sisällysluettelo toimi minulla tietynlaisena muistikirjana, jota olen muokannut tutkielman teon edetessä. Sen avulla olen pystynyt säilyttämään punaisen langan tekstissä ja voinut aina palata siitä katsomaan miten työ edistyy tai mitä asioita minun tulee vielä työstää. Sisällön hahmottaminen on auttanut jäsentämään tutkielman rakennetta.

2.6 Haastatellut järjestöt

Haastatteleman kolmannen sektorin toimijat ovat Ensi- ja turvakotien liitto, Helsingin NMKY, Mannerheimin Lastensuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri sekä Miessakit ry. Kaikki haastatteleman järjestöt saivat päärahoituksen sekä yleiseen toimintaan, että käynnissä oleviin hankkeisiin Raha-automaattiyhdistykseltä. Muita tulonlähteitä ovat muun muassa kuntien maksamat tuet ja ostetut palvelut, eri säätiöiltä, kuten Lasten Päivä Säätiöltä ja yhdistysten omasta toiminnasta saadut tulot.

2.6.1 Ensi- ja turvakotien liitto

Ensi- ja turvakotien liitto on vuonna 1945 perustettu valtakunnallinen lastensuojelujärjestö, jonka tarkoituksena on turvata lasten oikeus suotuisiin kasvuolosuhteisiin ja turvalliseen kehitykseen, tukea vanhemmuutta ja perhettä ja ehkäistä perheväkivaltaa. Liitto toimii 29 jäsenyhdistyksensä keskusjärjestönä. Jäsenyhdistykset ylläpitävät yhtätoista ensikotia, kuutta päihdeongelmien hoitoon erikoistunutta ensikotia ja kahtatoista turvakotia. Osa yhdistyksistä keskittyy toiminnassaan avopalveluihin. (Ensi- ja turvakotien liitto 2013a.)

Ensikotitoiminta on ehkäisevää ja korjaavaa lastensuojelutyötä. Ensikoti on tarkoitettu yksilöllistä ja vahvaa tukea tarvitseville vauvaperheille. Apua voi tarvita perhe, jolla on puutteita arjen hallinnassa ja vauvan ja vanhemman välisessä vuorovaikutussuhteessa ja vauvan hoidossa. Perheellä voi olla mielenterveys- tai päihdeongelmia. Myös vanhempien nuori ikä tai eläminen vieraassa kulttuurissa voi aiheuttaa tuen tarvetta. Toiminnan tarkoituksena on vahvistaa vauvan ja vanhemman välistä suhdetta sekä tukea äitiä ja isää kasvussa vanhemmuuteen. Vuosittain reilut 200 perhettä aloittaa perhe-elämänsä ensikodissa. (Ensi- ja turvakotien liitto 2013b.)

Isien määrä on lisääntynyt ensikodeissa viimeisten vuosien aikana. Isät ovat ensikodissa mukana arjessa jakamassa vanhemmuuden vastuuta äidin kanssa. Isien merkitys perheessä on suuri. Isä on erityisen tärkeä vauvan hoitaja silloin, kun äiti ei kykene tai jaksa huolehtia vauvasta. Isien kanssa tehtävää työtä ensikodeissa kehitetään yhä paremmin perhettä palvelevaksi. Ensikotiin tullaan kotikunnan sosiaali- ja terveystoimen kautta ja hoitajaksolle tarvitaan maksusitoumus. (Ensi- ja turvakotien liitto 2013b.)

Liitolla ei ole varsinaista isätoimintaa, mutta sen työ perustuu jäsenyhdistysten tukemiseen ja tietoisuuden ja asian eteenpäin viemiseen. Tavoitteena on, että kun isiä tuetaan ja autetaan, turvataan myös lasten oikeus suotuisiin kasvatusoloihin ja turvalliseen kehitykseen. Toimintaperiaatteina voidaan pitää avoimuutta, rehellisyyttä, rohkeutta, liian konservatiivisuuden välttämistä ja raja-aitojen mataloittamista.

2.6.2 Helsingin NMKY

NMKY-liike (Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys) sai alkunsa Lontoossa 1844. Liikkeen perustaja oli George Williams, joka oli huolestunut aikansa nuorten kasvupohjasta ja vapaa-ajan harrastus- ja toimintamahdollisuuksista. Nykyisin NMKY:n toimintaan osallistuu noin 45 miljoonaa ihmistä 14000 paikallisyhdistyksessä yli 130 maassa. (NMKY 2013.)

NMKY:n maailmanliitto perustettiin Pariisissa 1855. Suomeen NMKY tuli vuonna 1886 ja nykyisin toimintaa on noin 40 yhdistyksessä eri puolilla Suomea. Helsingissä NMKY-toiminta alkoi v.1889, jolloin Helsingin NMKY perustettiin. (NMKY 2013.)

NMKY on lastensuojelujärjestö, jonka toiminta kohdistuu lähinnä 4-vuotiaista eteenpäin. NMKY:n toimintaperiaatteet ovat henkinen, hengellinen ja fyysinen hyvinvointi. Tavoitteena on auttaa siellä, missä muut ei auta, toisten ihmisten kunnioittaminen ja yhteisöllinen toiminta. Järjestön vahvuus on siinä, että sillä on pitkät perinteet ja toimintaa ympäri maailmaa, joten aina ei tarvitse keksiä kaikkea itse, vaan he voivat käydä oppimassa muilta. Isä-lapsitoimintaan on asetettu kaksi tavoitetta. Ensimmäinen NMKY:llä on vuonna 2008 alkanut ehkäisevän päihdetyön hanke, jonka tarkoituksena on kehittää ja

luoda puitteet ja kriteerit, joiden mukaan muutkin voivat ryhtyä tekemään isälapsitoimintaa. Toimintamalli sopii esimerkiksi ehkäisevän lastensuojelun ja lastensuojelun työvälineeksi, sillä se antaa isälle ja lapselle tilaa. Tämä tarkoittaa sitä, että toiminta on valvottua, mutta ei vahdittua. Kehitystyö pohjautuu isien kokemuksiin toiminnasta ja sen vaikutuksista. Hankkeeseen kuuluu suunnittelu- ja kehitystyön lisäksi tiedon jakaminen ja kannustaminen toiminnan järjestämiseen. Toisena tavoitteena on isän terveyskäyttäytymisen muuttuminen ja läsnäolo lasten elämässä parisuhteen tilasta riippumatta. Näkemys on, että lapset kärsivät isän poissaolosta, oli syy sitten esimerkiksi päihteet tai liiallinen työnteko. Kun lapset ovat isän arjessa mukana, isän terveyskäyttäytyminen on ennustettavampaa, ja riskit, kuten päihteet, mielenterveys ja ylipaino, vähenevät.

Tavoitteiden saavuttamiseksi NMKY pyrkii aktivoimaan ja osallistamaan isiä. Leirien ja liikuntakerhojen kautta isät oppivat uusia taitoja ja keinoja olla lastensa kanssa. Toiminnan tarkoitus on tukea isyyttä ja madaltaa kynnystä tarttua isyyden haasteisiin. Myös isän ja lapsen välistä yhteyttä pyritään vahvistamaan positiivisen palautteen kautta, mikä usein arjessa jää antamatta. Työntekijät ovat kokeneet, että isien on helpompi osallistua järjestetyille leirille, kuin lähteä esimerkiksi omatoimisesti telttaretkelle. Leirit kuitenkin madaltavat kynnystä lähteä seuraavalla kerralla omatoimisesti telttaillemaan lasten kanssa ja antavat muutenkin valmiuksia toimia ja olla lasten kanssa.

2.6.3 Mannerheimin Lastensuojeluliitto

Maaliskuussa 1918 Sophie Mannerheim, Marsalkka Mannerheimin sisar, kokosi työryhmän pohtimaan maan lastensuojeluongelmia. Ryhmän kantavana voimana oli kouluneuvos Erik Mandelin. Mandelin julkaisi jo syksyllä 1919 lastensuojeluohjelman, jossa hän painotti ennaltaehkäisevää työtä. Suunnitelma oli hyvin laaja ja siihen sisältyi mm. neuvolaverkoston luominen ja erilaisten laitosten perustaminen. Oleellinen sysäys liiton perustamiselle oli dosentti Arvo Ylpön mukaantulo. Syyskuussa 1920 päädyttiin perustamaan kansalaisjärjestö, johon kaikki voisivat kuulua. Mannerheimin Lastensuojeluliitto perustettiin 4.10.1920. Lähtökohtana oli, että kaikkia lapsia oli hoidettava hyvin ja että kaikilla lapsilla oli oikeus asiantuntevaan huoltoon. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2013a.)

Ohjelman lisäksi Mandelin ja Ylppö suunnittelivat organisaation ja säännöt. Liiton muodostivat keskusjärjestö ja paikallisosastot, jotka olivat itsenäisiä rekisteröityjä yhdistyksiä ja sitoutuivat noudattamaan liiton ohjelmaa. Liiton tarkoituksiksi kirjattiin kaikki lastensuojelutyö, mikä ei lain mukaan kuulunut valtiolle tai kunnalle. Ylpön mielestä tärkein tehtävä oli taistelu imeväiskuolleisuutta vastaan. Imetys, asuntojen parantaminen ja hygienian kohottaminen olivat ensimmäiset tehtävät. Ne olivat saavutettavissa valistustyöllä. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2013a.)

Ensimmäiset paikallisosastot perustettiin jo vuoden 1920 loppupuolella: Hanko 24.10. ja Hämeenlinna 27.12. Vuonna 1921 perustettiin 25 osastoa ja vuonna 1930 osastoja oli jo 524. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2013a.)

Nykyisin Mannerheimin Lastensuojeluliitto on yhteisö, joka muodostuu keskusjärjestöstä, 10 piirijärjestöstä ja 565 paikallisyhdistyksestä. Henkilöjäsenet ovat jäseninä paikallisyhdistyksissä. Paikallisyhdistyksissä on jäseniä yli 93 000. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2013b.) Varsinais-Suomen piiri on perustettu 1949 ja on yksi liiton kymmenestä piiristä. Sen alueella on 66 itsenäistä paikallisyhdistystä, joissa on jäseniä yhteensä 11 607. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2013c.)

Mannerheimin Lastensuojeluliitto on lapsilähtöinen järjestö, jonka kohderyhmänä on vauva- ja leikki-ikäisten perheet. Myös teini-ikäisten vanhemmille on tukitoimintaa. MLL hakee vielä paikkaansa isätoiminnassa, mutta tavoitteena on tukea tasavertaista vanhemmuutta ja vahvistaa ja tukea isän ja lapsen kiintymyssuhdetta. Liitolla ei varsinaisesti ole omaa isätoimintaa, mutta sen tehtävä on tukea, koordinoida ja tiedottaa yhdistysten isä-lapsitoiminnasta. Tietoisuuden lisääminen sekä isien huomioiminen perhekeskuksissa on ensimmäisiä askeleita, joita MLL on ottanut. Haastatellut kuitenkin kokivat, että isätoiminnan tarpeen pitää lähteä isistä ja kun tarvetta ilmenee, MLL:n tulee pystyä nopeasti vastaamaan siihen.

2.6.4 Miessakit ry

Miessakit on perustettu vuonna 1995 Antti-Veikko Perheentuvan ja puolisonsa Britt-Marie Perheentuvan toimesta. Ajatuksena oli, että miehet ja naiset tarvitsevat uudenlaista, omalle sukupuolelle rauhoitettua tilaa muuttuneen yhteiskunnan tuomien mahdollisuuksien ja haasteiden ymmärtämiseksi. Sosiaaliseen hyvinvointiin liittyvät kysymykset ovat monilta osin samanlaisia miehille ja naisille, mutta biologiasta ja sosiokulttuurisista tekijöistä muodostuvien, sukupuolelle ominaisten tekijöiden merkitys on niin huomattavaa, että toisiaan tukevan kumppanuuden tueksi todettiin tarvittavan myös miehille ja naisille omia yhteisöjä. Tätä tarkoitusta varten Antti-Veikko Perheentupa kokosi 1980-luvun loppupuolella ja 1990-luvun alkupuolella vain miehille tarkoitettuja vertaisryhmiä. Ryhmät koettiin niin merkittäviksi, että mukana olleet miehet perustivat Perheentuvan kanssa yhdistyksen, jonka tavoitteeksi tuli valtakunnallisen, miehille tarkoitetun sosiaalisen tukiverkoston rakentaminen. (Miessakit 2013a.)

Alkuajan toiminta keskittyi erityisesti miesten vertaisryhmätoiminnan kehittämiseen. Yhdistys koulutti ryhmien ohjaajia, tiedotti ryhmien olemassaolosta ja tuki niiden toimintaa. Samalla käynnistettiin Miesfoorumi-toiminta, jonka tavoitteena oli kaikille avointen keskustelutilaisuuksien myötä pohtia yhteiskuntaa ja miehenä olemisen suhdetta siihen. Alkuvaiheen kokonaistoiminnan myötä saatiin koottua merkittävää tietoa miehille erityisistä hyvinvointihaasteista. (Miessakit 2013a.)

Vuodesta 1997 alkaen Miessakit ry on käynnistänyt kohdennettuja toimintamuotoja yleisimpien miesten sosiaalisen tuen tarpeiden kohtaamiseksi. Tällaisia toimintamuotoja ja hankkeita ovat muun muassa Perheväkivalta-toiminta Lyömätön Linja, Erokriisitoiminta Erosta Elossa, Isätoiminta Isyyden Tueksi ja Maahanmuuttajatoiminta Vieraasta Veljeksi. Näiden pitkälti ammatilliseen osaamiseen perustuvien palvelutoimintojen ohella Miessakit ry on ylläpitänyt matalakynnyksisempää toimintaa, jossa vertaisryhmätoiminnan tuottaman sosiaalisen hyvinvoinnin rinnalla on huolehdittu myös fyysisestä ja henkisestä hyvinvoinnista muun muassa liikunnan ja kulttuurin keinoin. (Miessakit 2013a.)

Merkittävä erityispiirre Miessakit ry:n toiminnassa on ollut se, että kaikki toiminta toteutetaan miesvoimin. Näin toimien on kyetty kehittämään sellaista toimintaa, joka

tuntuu miehistä itsestään omimmalta. Tämä syväymmärryksen kierre, miesten rakentava ja positiivinen voimaantuminen on tuottanut hyvää sosiaalista hyvinvointiin liittyvää kehitystä myös miesten läheisille, ja sitä kautta koko yhteiskunnalle. (Miessakit 2013a.) Miessakit ry:n toimintaa ohjaavat arvot ovat sukupuolisensitiivisyys, vertaisuus, ammatillisuus ja hyvinvoinnin edistäminen (Miessakit 2013b).

Miessakkien isätoiminta on isälähtöistä toimintaa. Periaatteina ovat tasavertaisuus, tasa-arvoisuus ja vaitiolovelvollisuus. Tavoitteita on kaksi. Ensimmäisenä tavoitteena on tuottaa malleja ja monipuolista tietoa isyyden ytimeistä, erityisesti sosiaalisesta näkökulmasta, ja koota laaja-alaista tietoa isien kokemuksista isyydestä ja sen ajanjaksoista: lapsen syntymä, syntymän jälkeinen aika, pienlapsivaihe, koulu-aika, murrosikä ja isoisyys. Kuvannetaan isyyden elämäntapa positiivisine, voimaannuttavine ja kriittisine vaiheineen. Tärkeä osa työtä on perheen ja työn yhteensovittaminen.

Toisena tavoitteena on isäammattiosaamisen tuottaminen, Hollolan mallin levittäminen, eli neuvolajärjestelmän uudistaminen hyvinvointineuvoloiksi, perheiden tukeminen ja nimenomaan isien mukaan ottaminen neuvolajärjestelmän palveluihin. Tähän kuuluu mallintaminen, sen kehittäminen ja isyysosaamisen laajeneminen eri paikkakunnille. Kaikissa isyyden tukemismalleissa on perustarkoituksena positiivinen vaikutus perheeseen, puolisoon, lapsiin ja isään. Sen pitää lisätä hyvinvointia, tietoisuutta ja resursseja ratkaista ongelmia perheen sisällä ja näin voimaannuttaa perheitä.

2.7 Hollolan malli

Hollolan malli on kahden miestyöntekijän kehittämä malli, jonka tarkoituksena on uudistaa neuvolajärjestelmää hyvinvointineuvolaksi, jossa tuetaan perheitä ja otetaan erityisesti isät mukaan neuvolajärjestelmän palveluihin. Hollolan malli on tekijöidensä mukaan perustandardi, jota kukin saa soveltaa ja jalostaa omaan työhönsä sopivaksi. Esimerkiksi perheneuvolan psykologien ja perhekotien työntekijöiden työssä samat aiheet toistuvat.

Taustalla ovat kaksi miestä, jotka aikaisemmassa työssään huomasivat miten hyvin pienillä toimenpiteillä isät saadaan aktivoitumaan ja mukaan toimintaan. He lähtivät kehittämään mallia, joka tukisi isyyttä. Pohdinnan kautta he totesivat, että isyyttä on järkevintä tukea

siinä vaiheessa kun isäksi tullaan ja näin ollen luontevin kohtaamispaikka olisi neuvola. Toisella mallin kehittäjällä oli jo tässä vaiheessa Mannerheimin lastensuojeluliiton tukema isäryhmä, josta Hollolan neuvola kuuli. Kun miehillä oli vielä tarjota uusi malli tueksi, päätettiin isäryhmätoimintaa kokeilla neuvolan perhevalmennuksen osana. Kokeilu osoittautui menestykseksi, jonka jälkeen mallia lähdettiin viemään muidenkin kuntien neuvoloihin. Tämän jälkeen tuli vielä toinen neuvolan kanssa tehty projekti nimeltä Isänä arjessa, jossa koulutettiin neuvolan isäryhmän vetäjiä Hollolan mallin mukaisesti. Haastateltavat kokivat, että isäryhmätoiminta on niin tärkeä osa neuvolan palveluita, että sen tulisi olla perusterveydenhuollon tuottamaa. Tämä tarkoitti sitä, että työstä tulisi maksaa palkkaa. Vapaaehtoisten voimin pyöritetty toiminta ei käynyt senkään takia, että isyyden eteen tehdyn työn tuli olla tasalatuista, ammattitaitoista ja sitoutunutta. Nämä kaksi toimintamallia ovat edelleen käynnissä. Isäryhmien vetäjät solmivat sopimuksen ja saavat tekemästään työstä palkkaa.

Miessakit kiinnostui Hollolan mallista ja halusi hyödyntää tilannetta järjestön kannalta. Miessakit pystyi tarjoamaan projektimahdollisuuden jo pitkälle edenneeseen toimintaan, johon haastateltavani päättivät tarttua. Hollolan malli on siis kehitetty kahden haastateltavan toimesta jo ennen kuin he siirtyivät työskentelemään Miessakkeihin, mutta toiminta jatkuu ja kehittyy Miessakkien alla. Hollolan malli sai vuonna 2008 Vuoden isä-palkinnon. Vuoden Isä -ehdokkaat valitsee yhteistyöryhmä, johon kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriön, tasa-arvoasiain neuvottelukunnan, Mannerheimin lastensuojeluliiton, Lastensuojelun keskusliiton, Nytkis ry:n, Väestöliiton ja Miessakit ry:n edustajat. Palkinnonsaajan valitsevat vuorovuosina sosiaali- ja terveysministeri ja peruspalveluministeri. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2008.)

4 UUSI ISYYS JA ISYYDEN MUUTTUMINEN JÄRJESTÖYÖNTEKIJÖIDEN SILMIN

4.1 ISYYDEN MUUTTUMINEN JA SEN MAHDOLLISTAJAT

4.1.1 Isyyden muuttuminen

Vaikka isyys onkin muuttunut Suomessa suhteellisen nopeasti, on se kuitenkin vuosikymmenien tulosta. Kulttuurin arvot, uskomukset ja tavat periytyvät, ja näin ollen ne muuttuvat hitaasti (Tripp-Reimer ja Wilson 1991, 3). Sodat ja jälleenrakennusaika rikkoivat perhe-elämää.

Kun oon miettinyt et mikä vaikuttaa mihinkin, niin kyllä se sota ja se jälleenrakennusaika on tässä rävähtänyt silmille. Et se on ollut isyyttä määrittelevä tekijä, josta on aika vähän puhuttu. Siellä on syyllisyyksiä älyttömästi siitä, minkälainen isä minä olin silloin. M41-48

Agraari-Suomessa isät olivat auktoriteetteja, jotka eivät osallistuneet lasten kasvatukseen, mutta olivat pahojen tekojen rankaisijoita. Nämä isät olivat kuitenkin lapsen elämässä paljon läsnä kun töitä tehtiin paljon pihapiirissä ja lapset pääsivät mukaan erinäisiin töihin. Maan teollistumisen myötä isät lähtivät töihin kodin ulkopuolelle palkkatyöhön ja miehen tehtävät isänä jäivät pitkälti kuritukseen. (Sinkkonen 1990, 142.)

1950-1960-luvulle saakka isyys ei ollut valittavissa eikä sitä sen enempää pohdittu. Kulttuurimurroksen myötä isät ovat kuitenkin alkaneet pohtia oman isyytensä merkitystä. (Hoikkala 1994, 88-89.) Kun vielä 70–80-luvuilla isien tehtävänä oli lähinnä osallistua lasten harrastuksiin ja edelleen toimia auktoriteetteina, olivat puheenaiheena pehmoisät, jotka eivät oikein täyttäneet todellisen miehen kriteerejä. Pehmoisät halusivat osallistua lapsen kasvatukseen ja hoitoon, ja oppia tuntemaan oman lapsensa yhä paremmin. Tällaisia isiä Huttunen (1994, 55-56) kutsuu avustaviksi isiksi. He tietävät olevansa tärkeitä lapsilleen ja haluavat auttaa äitejä kotitöissä, mutta kokevat vielä kotityöt ja lastenhoidon naisten vastuualueeksi. Avustavat isät siis pyrkivät pitämään kiinni vielä auktoriteetistaan mutta tunnustavat jo isyyden ja lasten merkityksen. Huttunen kuvaakin tätä tyyppiä

siirtymävaiheen isyydeksi, sillä se ei vielä täytä, varsinkaan naisten kaipaamaa, tasa-arvoisuuden käsitettä kodin- ja lastenhoidosta. (Huttunen 1994, 55-56.)

Nykyisin nämä pehmeät arvot ovat tavoiteltavia ominaisuuksia ja uusi isyys onkin edellisiin verrattuna jo paljon lähempänä äidin hoivaroolia. Aikoinaan valtio päätti, ettei lasten opettaminen kuulunut isille vaan yhteiskunnallisille instituutioille. Näin isän tehtäväksi jäi lähinnä kurinpito ja perheen taloudellisen hyvinvoinnin turvaaminen. Nyt valtio antaa tukia, jotta isät olisivat läheisempiä lapsilleen. (McCloughry, 1993, 156.)

Isyys on muuttunut osallistuvammaksi, lapset eivät ole rasite, vaan heidät voi ottaa mukaan niihin perushommiin. Isä osaa näyttää tunteitaan lapsille, ja selvästi enemmän lasten kanssa ollaan. Naiset vaatii jotenki mieheltä nykyään paljon enemmän. Et se on itsestään selvyys, et nää hommat jaetaan. N31-40

4.1.2 Vanhempaintuet

Tasa-arvon ensiaskeleita otettiin, kun naiset saivat äänioikeuden vuonna 1906. Naiset saivat poliittista päätösvaltaa ja osallistuivat aktiivisesti poliittiseen päätöstentekoon. Naisten tasa-arvoisen työssäkäynnin ajamista tukivat myös miehet, eri syistä kuitenkin. Suomessa nimittäin haluttiin hyödyntämään myös naisten työkapasiteetti. Heidät haluttiin mukaan palkkatyöhön, mutta tämä ei ollut mahdollista ilman valtion suomia avustuksia ja palveluja, sillä naisten hoidettavana olivat sekä lapset että vanhukset. Sosiaalipoliittisten ratkaisujen jälkeen valtio otti vastuun lasten- ja vanhusten hoidosta. Naiset pääsivät miesten rinnalla opiskelemaan ja kouluttautuivat pääasiassa niin nykyisin kutsuttuihin naisten ammatteihin.

Naisten saatua valtion tukea työssäkäyntiin huomattiin, ettei tasa-arvo kuitenkaan toteudu. Naiset hoitivat palkkatyönsä lisäksi myös kotitöitä ja lapsia entiseen tapaan. *Perhe murroksessa* -kirjan viimeisessä kirjoituksessa, Minna Rantalaihon (2003, 207) tekstissä *Pohjoismaisen isyyspolitiikan isäkuva* todetaan, että Pohjoismaille tyypilliseen tapaan uusi osallistuvampi isyys pyrittiin toteuttamaan perhepoliittisin ja julkisen vallan keinoin. Vanhemmille on siis suotu mahdollisuus jäädä kotiin hoitamaan lastaan. Äitiysrahaa annetaan 105 arkipäivää, isyysrahaa 54 arkipäivää ja vanhempainrahaa 158 arkipäivää,

joista viimeksi mainitun vanhemmat saavat jakaa parhaaksi katsomallaan tavalla (Kela 2013a).

Jo vuonna 1978 myönnettiin isälle 12 päivän vanhempainraha. Ennen 1990-lukua isän pitämä vapaa kuitenkin lyhensi vanhempainrahaa ja se tuli pitää yhtäjaksoisesti. 1990-luvun alussa kuitenkin järjestelmää muutettiin niin, että isyysvapaan pystyi pitämään korkeintaan neljässä jaksossa äitiys- ja vanhempaintuen aikana. (Rantalaiho 2003, 207-208.) Nykyisin isät saavat pitää 54 päivää, eli noin yhdeksän viikkoa isyysvapaata, jolta ajalta saa isyysrahaa. Ajan voi jakaa korkeintaan neljään osaan. Myös adoptioisilla on oikeus isyysrahaan. (Kela 2013b.) Näin isiä työnnetään uutta isyyttä kohti ja työnantajille painotetaan miesten hoivavastuuta. Rantalaiho (2003, 208) kutsuu tätä ”helläksi pakoksi” ja ”positiiviseksi syrjinnäksi”.

Suomessa pyritään siihen, että vanhemmilla olisi mahdollisuus valita haluavatko hoitaa lastaan kotona vai palata työmaailmaan. Näin ollen vanhempainvapaan jälkeen jommankumman vanhemmista on vielä mahdollisuus jäädä hoitovapaalle saaden kotihoidon tukea kunnes lapsi täyttää kolme vuotta. Vähimmäispituus hoitovapaalle on kuukausi ja vanhemmalla on oikeus palata vanhaan työhönsä hoitovapaan jälkeen. Jos vanhemmat päättävät palata työelämään heti vanhempainvapaan jälkeen, kunnan tulee järjestää alle kouluikäiselle päiväkotitai perhepäivähoitopaikka. (Finlex 2013.) Näiden etujen lisäksi vanhemmalla on oikeus tilapäiseen hoitovapaaseen jos alle kymmenvuotias lapsi sairastuu. Tämä hoitovapaa voi kestää korkeintaan neljä päivää eikä työnantaja ole velvollinen maksamaan palkkaa tältä ajalta. (Kela 2013c.)

Yksi haastateltava totesi, ettei 1980-luvulla koskaan puhuttu esimerkiksi yhteishuoltajuudesta. Hän myös kertoi, miten omassa työyhteisössään, jossa 75 prosenttia työntekijöistä on alle 40-vuotiaita, neljä isää on ollut hoitovapaalla tai isyyslomalla. Kun taas edellisessä työpaikassa, jossa oli ollut 30-60-vuotiaita työntekijöitä, 10 vuoden aikana yksi ihminen oli ollut äitiyslomalla, eikä yhtään miestä isyyslomalla.

Kivimäki (2003, 196) tuo esille, että hallitusohjelman kohdassa Työelämän kehittäminen sanotaan, että ”hallitus edistää työelämän tasa-arvoa ja hyvien tasa-arvokäytäntöjen toteutumista työyhteisöissä. Edistetään vanhempainlomien jakamista vapaaehtoiselta

pohjalta nykyistä tasapuolisemmin naisten ja miesten kesken”. Tämä vapaaehtoisuus jää siis vanhempien itse päätettäväksi. Tällöin useat eri tekijät vaikuttavat päätöksen tekoon, kuten esimerkiksi vanhempien palkkaerot, perheiden käytännöt työnjaossa, työpaikoilla vallitsevat mallit ja käytännöt ja kulttuuriset käytännöt. (Kivimäki 2003, 196.) Rantalaiho (2003, 211) vielä huomauttaa, että usein äidille vanhempainvapaa tarkoittaa työstä kotiin jäämistä, kun taas isälle ainut kotiin jäämisen syy on lapsi ja täten hän ei koe kotitöitä osaksi vanhempainvapaata.

4.1.3 Muita muutoksen mahdollistajia

Varmasti isyyden muuttumiseen löytyy monia muitakin syitä, mutta tutkimukseni tarkoitus ei ole pääasiallisesti käsitellä tätä aihetta, joten pyrin tässä tuomaan vain pääpiirteittäin esille muutoksen mahdollistaneet tekijät. Isyyden muuttumisen ovat mahdollistaneet useat valtion taholta tulleet palvelut ja etuudet perheille. Näiden myötä isillä on mahdollisuus olla mukana lasten kasvatuksessa, jos niin vain haluavat. Kuitenkin esimerkiksi yrittäjillä tilanne on erilainen, sillä omasta yrityksestä ei niin vain voi jäädä isyyslomalle. Toisaalta osalla yrittäjistä on varmasti mahdollisuus olla muita enemmän perheensä ja lastensa arjessa, jos työpaikka sijaitsee kodin lähellä tai jopa kotona. Tämä ei tietenkään tarkoita vielä, että vanhempi olisi sen enempää lapsen käytettävissä.

Palkkatason nousu ja teknologian kehittyminen ovat mielestäni myös vaikuttaneet isyyden muuttumiseen. Ruumiillisen työn osuus vähenee jatkuvasti eikä fyysinen väsymys työn jälkeen enää estä isiä osallistumasta perheen toimiin. Lisäksi työajat ovat lyhentyneet, mikä lisää vapaa-aikaa (Huttunen 2001, 73). Toisaalta voisi huomauttaa, että työntekijät tekevät yhä enemmän ylitöitä ja tuovat töitä kotiin. Naisten lisääntynyt osallistuminen opiskelijoina ja työntekijöinä on tuonut heille lisää valtaa ja mieskollegojen on otettava heidät huomioon. Naisia ei enää nähdä vain kodinhengittäjinä ja jälkikasvun hoitajina. Hyvinvoinnin ja tasavertaisuuden myötä lasten saaminenkin on muuttunut valinnaksi, jonka vanhemmat yhdessä tekevät. Lapset eivät ole suomalaisessa yhteiskunnassa enää vanhempien tulevaisuuden turvaajia ja köyhyiden poistajia vaan hyvinvoinnin tuloksia.

Antti Karisto, Pentti Takala ja Ilkka Haapola (1998,209) mainitsevat kirjassaan *Matkalla nykyaikaan - Elintason elämäntavan ja sosiaalipolitiikan muutos Suomessa*

elämänuraperheen. Tällaisessa mallissa nainen ei mene töihin vain lisäansioiden takia vaan molemmat vanhemmat luovat uraa. Suunnitteluun kuuluu opiskelu, työtehtävien valitseminen ja lastenteko. Perhe perustetaan yhdessä ja lasten syntymä on yhteinen projekti, jossa lapsi on haluttu. (Karisto ym. 1998, 209.) Myös Huttunen puhuu lapsesta projektina. Lapsi hankitaan oikeaan aikaan, vankalle taloudelliselle perustalle ja omaan kotiin. Lapsen saantia siis lykätään kunnes esimerkiksi opiskelut on suoritettu, uraputki on suotuisassa tilassa ja oma koti on hankittu. Huttunen huomauttaakin, että kun ennen muu elämä mukautettiin lapsen tuloon, nykyisin lapsi tulee ikään kuin ”pisteenä iin päälle” kaikelle muulle hyvinvoinnille. (Huttunen 2001, 41, 43.) Naiset myös odottavat ja vaativat puolisoiltaan enemmän lasten- ja kodinhoidossa, mikä osaltaan edesauttaa muuttamaan isän roolia (Korhonen 1999, 75).

Haluaisin vielä nostaa yhdeksi mahdolliseksi syyksi laman. Vaikka kehityskulku on useissa maissa ollut kohti uutta isyyttä ja useita lamoja on käyty läpi, on mielestäni tätä vaihtoehtoa kuitenkin mielenkiintoista tarkastella. 1990-luvun alku merkitsi monille työnsä menettämistä. Arvomaailmat ja kukoistava kulutusyhteiskunta romahtivat. Kovat arvot joutuivat väistämään kun työllä ja rahalla ei enää voinut nostaa itsetuntoa ja omaa arvostusta. Miehet olivat paljon kotona ja ehkä pakostakin joutuivat osallistumaan kodin- ja lastenhoitoon. Olisiko mahdollista, että tällainen äkkinäinen ja pakonomainen pehmeiden arvojen lähentyminen olisi vaikuttanut myönteisesti uuden isyyden kehittymiselle? Mielestäni tämä voi olla hyvinkin mahdollista.

4.2 Kodin- ja lastenhoito

1970-luvulla naiset herättelivät ajatusta jaetuista kotitöistä. Suurten muuttoliikkeiden ja kaupungistumisen myötä viimeisetkin miehille kuuluvat kotityöt, kuten lumenluonti, olivat siirtyneet taloyhtiöiden tehtäväksi, eivätkä miehet kokeneet naisten pyytämää pientä avunantoa kotitöissä ylivoimaisiksi. (Huttunen 2001, 164-165.) Muutos ei ollut vielä suuri, mutta vahvisti kuitenkin uuden isyyden tuloa. 1990-luvulla miehet myös osallistuivat kotitöiden jakamis-keskusteluun ja pohdinta työn ja kodin yhteensovittamisen mahdollisuudesta tuli ajankohtaiseksi. Huttunen (2001, 173) mukaan yksi uuteen isyyteen kuuluva piirre on arvostus aikaisemmin äidille kuuluneita töitä kohtaan siinä määrin, että mies tahtoo myös itse oppia ne tekemään.

Merja Korhonen (1999, 169-171) on väitöskirjassaan määritellyt neljä työn- ja vastuunjaon mallia; auttamismalli, sukupuolen mukaan eriytynyt työnjako, yhteisesti sovittu, osittain jaettu vastuu ja olosuhteisiin liittyvä, vuoronperään tekeminen. Tämä jako perustuu Korhosen tekemiin haastatteluihin. Auttamismallissa nainen ja mies pyrkivät jakamaan työt ja vastuualueet, mutta päävastuun jäädessä naiselle, mies kokee itsensä lähinnä avustajaksi. Tähän ryhmään kuuluu 35 prosenttia Korhosen haastattelemissa isistä. 32 prosenttia puolestaan kuuluu sukupuolen mukaan eriytyneen työnjaon malliin. Tässä mallissa on nimensä mukaisesti kotityöt ja vastuualueet jaettu miesten- ja naistentöihin, joista molemmat osapuolet huolehtivat. Jako ei välttämättä ole ollut tavoiteltua vaan mieltymysten ja harrastusten sanelemaa. Toisaalta isät huolehtivat miehisistä töistä, jättäen vaimoille naisten työt, mutta osallistuivat toisaalta myös yhteisiin viikkosiivouksiin.

Yhteisesti sovittu, osittain jaetun vastuun malliin kuului 19 prosenttia haastatelluista. Tässä puolisoilla on yhteisiä sekä erityisalueita, joista on yhdessä päätetty. Vaikka pääasiassa työt jakautuvat sukupuolen mukaan, voi esimerkiksi miehen erityisalueena olla ruuanlaitto. (Korhonen 1999, 169-171.)

Viimeiseen malliin, olosuhteisiin liittyvä, vuoronperään tekeminen kuuluu Korhosen haastateltavista 14 prosenttia. Kotitöitä tehdään vuorotellen ja lähes saman verran. Malli on yleinen vuorotyötä tekevien vanhempien keskuudessa, jossa töitä on pakkokin jakaa, sekä tasa-arvoon pyrkivissä perheissä. Tässä mallissa kodin- ja lastenhoidosta on sovittu tarkemmin ja huolellisemmin kuin edellisissä malleissa. (Korhonen 1999, 171.)

Uusi isyys on lisääntynyt, mutta myös järkipäristynyt. Haluaisin puhua sellasesta perheytyksestä, jossa toinen tukee toisen heikkouksia ja pidetään yhtä linjaa lasten kasvatuksessa ja se on semmonen alati liikkuva moduuli, jossa yhdessä pohditaan. M41-48

Eeva Jokinen kertoo, että usein isien kotityöksi määritellään lumenluonti, autonhuolto ja renkaiden vaihto. He myös leikkivät lasten kanssa ja tekevät ruokaa sunnuntaina. Jokisen mukaan työssäkäyvä nainen tekee kotitöitä kolme tuntia ja 25 minuuttia, kun taas mies kaksi tuntia päivässä. (Snellman 2005, D3.) On myös muistettava, että pienten lasten isät

tekevät Suomessa eniten ylitöitä ja ettei asenteiden muutos koske koko Suomea. Tästä esimerkkinä sitaatti erään miehen elämäkerrasta, jonka olen poiminut Juha Siltalan kirjasta

”On suorastaan ihmisarvoa alentavaa, että mies tekee naisen töitä. Lapsu on sellainen mies ja saa naurunalaiseksi miehiset miehet”. (Siltala, 1994, 417.)

Vaikuttaa siis vahvasti siltä, että miehet ovat edelleenkin avustavia isiä, eivätkä varsinaisesti tasa-vertaisia kodin- ja lastenhoitajia naisten kanssa. Yksi haastateltavani koki puheen kotitöiden jakamisesta jo vanhanaikaisena ja loppuun käsitellyltä:

Mä oon niin kyllästynyt näihin kysymyksiin, et no mites ne kotitaloustyöt jaetaan. Niissä keskusteluissa laahataan siellä historiassa. Nyt pitäis elää tässä hetkessä, tässä ajassa ja keskustelu pitää liittää tähän hetkeen. Ja jos puhutaan tämän hetken nuorista pareista niin keskustelu on loistavaa, se on tasa-arvoista ja ne lähtökohdat, millä perhettä lähdetään perustamaan on raikkaita, hyviä ja positiivisia. Et uskois ihmiset vaan siihen omaan olotilaansa. M41-48

4.3 Isyys 2000-luvulla ja sen haasteet

4.3.1 Isyys 2000-luvulla

On tullut sukupolvi, jotka lähtee rakentaa parisuhdetta ja perhettä hyvin ideologisella tasolla hyvin tasavertaisina. Niillä on hienoja ajatuksia ja he ovat vilpittömästi hyvässä yhteisymmärryksessä rakentamassa. M41-48

Isyydessä on käynnissä suuri yhteiskunnallinen asennemuutos. Suurin osa miehisyyteen liittyvistä töistä on auktorisoitu, joten isät ovat tulleet lähemmäksi perheen hoitoa ja töitä. Kyseessä on myös uusi sukupolvi, joka ei ole sidoksissa sota- tai jälleenrakennusaikaan ja vapaa sen taakasta. Tämä tulee haastateltavien mukaan muuttamaan isyyttä monella tavalla. Erot maaseudun ja kaupunkien välillä ovat myös erään haastateltavan mukaan huomattavasti vähentyneet. Yksi tähän vaikuttanut positiivinen tekijä on internet. Se on

lähentänyt ihmisiä. Elämänarvoissa voi olla eroja, mutta ihmiset ovat kuitenkin enemmän yhdentymässä, eikä alueellisilla eroilla ole niin paljon merkitystä.

Isät vaativat omia oikeuksiaan ja enemmän palveluita ja haluavat olla yhtä tärkeitä vanhempia äitien kanssa. Vuorovaikutuksen tärkeys on lisääntynyt miesten mielessä. Lapsi on paljon tärkeämpi kuin ennen ja se sanotaan ääneen. Tietämys on kasvanut ja isät haluavat kaikin keinoin tukea lapsen ja persoonan kehitystä. Tiedon kautta tunnustetaan myös omia tunteita ja ajatuksia esimerkiksi uupumuksesta ja parisuhteen tyydyttävyydestä.

Nuoret isät hakevat apua. Se ei oo enää suoraan häpeä, vaan päinvastoin, he ottavat yhteyttä. Sitä ei ennen ollut, aikaisemmin äidit soittivat, äidit olivat huolissaan ja isät tulivat kaksi metriä perässä, jos tulivat ollenkaan. M 41-48

Isyys on tietenkin yhtä monitahoinen asia kuin äitiyskin. Isyys on aina ollut persoonasta kiinni. Aina on ollut isiä, jotka ovat olleet tiiviisti lastensa kanssa ja kokeneet suhteen tärkeäksi. Toisaalta yhä edelleen on nuoria vanhempia, jotka hoitavat parisuhdetta ja perhettä perinteisin keinoin. Samoin yhteiskunta ja ilmapiiri antavat nykyisin isyydelle enemmän tilaa ja mahdollisuuksia, mutta toisaalta kaikki palvelut eivät pysty vastaamaan nykypäivän tarpeisiin ja muovaavat näin uudistusmielisistäkin perinteisiä vanhempia. Onkin todettava, että Lillian Rubinin (1990, ks. Karisto ym. 1998, 216) haastatteleman nuoren isän kommentti pitää varmasti osittain vielä paikkansa hänen sanoessaan:

Osallistun kyllä lastenhoitoon, en aio olla poissa oleva isä, mutta jonkun on otettava päävastuu ja jonkun on oltava kotona kun lapset ovat pieniä – ja minulla on urani, joka on hyvin tärkeä.

Miehisyyden ja isyyden yhdistäminen tuntuukin olevan vielä haastavaa.

4.3.2 Äidit ja perinteet isyyden porttina tai ponnahduslautana

Kuten jo aikaisemmin totesin, isyyden muuttumista ovat edesauttaneet yhteiskunnalliset toimet. Tärkeimmät isyyden muovaajat ovat kuitenkin asenteet ja perheiden sisäiset näkemykset. Parisuhteessa on elementtejä, jotka parhaimmillaan tukevat isänä olemista,

mutta pahimmillaan luovat isyydelle lisähaasteita (Halme 2009, 114). Useampi haastateltava totesi, että isyyden muuttuminen on mahdollista vain jos äitiys muuttuu. Äitimyytti kaikkivoipaisesta ja kotielämää hallinnoivasta naisesta on mahdoton ja nykypäivänä myös tarpeeton tehtävä, josta naisten tulisi luopua. Vanhemmat sukupolvet ovat jatkaneet omien vanhempiensa sodanjälkeistä roolitusta, joka ei vastaa nykyajan elämäntyyliä. Hyvinvointiyhteiskunta on mahdollistanut sen, että isät voivat olla läsnä perheen hoidossa tasavertaisina vanhempina. Tämä ei kuitenkaan ole niin yksinkertaista, sillä äitimyytti elää vahvana ja toisin toimivat joutuvat perustelemaan valintojaan lähipiirille. Esiin nostetaan kysymys onko äidissä jotain vikaa, jos isä on kotona hoitamassa lapsia ja äiti menee töihin, vaikka todellisuudessa pariskunta on yhdessä päättänyt kumman on järkevämpää palata töihin.

Äitien vaikutus on suuri. Kodin- ja lastenhoito on perinteisesti ollut naisten valtakuntaa, josta on vaikeaa päästä irti. Tärkeää olisi, että äidit antaisivat isille tilaa ja mahdollisuuden olla lastensa kanssa. Vaikka kaikkea ei tehtäisi äidin tavalla, lapset tulee hoidettua ja velvollisuudet täytettyä. Äitien vaatimukset ja neuvot voivat työntää isää pois lastensa luota. Isää saatetaan pitää lapsen asemassa ja kuitenkin vaaditaan olemaan mies perheessä. Kuten äideiltä, myös isiltä on alettu vaatimaan ristiriitaisia ominaisuuksia, jotka vain lisäävät pahoinvointia ja huonommuuden kokemuksia. Jos isät kokisivat olevansa täysivaltaisia perheenjäseniä, niin koko perheen hyvinvointi ja miehen hyvinvointi paranisivat.

Isät haluavat ottaa enemmän vastuuta kodin- ja lastenhoidossa. Koska vertailukohdetta ei ole, eikä mallia voi ottaa oman isän tai isoisan toimista, isät löytävät itsensä tilanteesta, jossa omat keinot eivät riitä. Isät saattavat tuntea itsensä vaillinaisiksi ja kohtaavat isyyteen liittyviä pelkoja. Jos äitiyttä varjostaa äitimyytti, on media luonut mallin superisästä. Tietoisuuden ja vaatimusten noustessa tulisikin muistaa, että tänä täydellisyyden tavoittelun aikana riittää kun vanhemmat ovat tarpeeksi hyviä. Naisten tulisi myös tiedostaa isyyden tuomat haasteet. Naisilla on laajemmat sosiaaliset tukiverkostot kuin miehillä, joten parien tulisi keskustella, eikä vain olettaa, että heillä on sama tietopohja ja ajatukset lastenhoidosta.

Äitimyytin aiheuttama vakavampi isyyteen vaikuttava tekijä on se, ettei äidin puutteellisuudesta sovi puhua. Tällaisia asioita ovat esimerkiksi äitien käyttämä väkivalta sekä puolisoa, että lapsia kohtaan, itsetuhoisuus ja huoltajuuskiistoissa käytetyt epärehelliset keinot. Äidit nähdään lasten ja perheen etua ajavina hoivaajina, jolloin heidän sanaansa uskotaan herkemmin kuin isän.

Äitien merkitys on todettu myös järjestöjen isätoiminnassa. Haastateltavat kertoivat kuinka esimerkiksi leireille ja eri tapahtumiin isät löytävät usein äitien kannustamina. Mäntsälässä on puolestaan syntynyt arvolataus neuvolan isyysvalmennukselle. Tieto isäryhmistä on kulkenut äitien ja isien välityksellä toisilleen ja toiminnasta on tullut perheille tärkeä asia. Pois jääminen ryhmästä koetaan jopa hieman kummallisena, sillä niin tärkeäksi asia on koettu.

4.3.3 Isien ongelmakäyttäytyminen

Haastattelut ajoittuivat kesälle 2009, jolloin Nina Halmeen (2009) väitöskirja *Isän ja leikki-ikäisen lapsen yhdessäolo* oli saanut paljon huomiota osakseen. Väitöskirjassa käsitellään isän ja leikki-ikäisten lasten suhteeseen vaikuttavia tekijöitä, sekä isyyteen liittyviä tunteita. Alkoholin riskikuluttajia on tutkimuksen mukaan jopa 32 prosenttia leikki-ikäisten lasten isistä. Alkoholin ja varsinkin riskikuluttamisen todetaan vaikuttavan lähes kaikkiin tutkittuihin osa-alueisiin: riittämättömyyden tunne vanhemmuuden taidoissa lisääntyy, yhdessäolon määrä ja emotionaalinen yhteys lapseen vähenevät, syyllisyys ja alakuloisuuden tunteet lisääntyvät, sosiaaliset tukiverkostot ovat kapeat, isänä toimimiseen liittyvä stressi lisääntyy, terveydentila on huono, isyyden roolin rajoittavuuden kokeminen ja tyytymättömyys parisuhteessa lisääntyvät. (Halme 2009, 83-96, 102.) Haastateltavani nostivat osittain väitöskirjan tulosten, mutta myös oman työnsä kautta saatujen kokemusten myötä esille isien alkoholinkäytön ja perheen ja työn yhteensovittamisen ongelmat.

Isät ovat tärkeä ryhmä järjestöissä, sillä siihen kuuluvat työikäiset miehet, jotka ovat kansanterveysnäkökulmat huomioon ottaen keskeinen kohderyhmä, jota esimerkiksi yhteiskunnan muut palvelut tai seurakunnat eivät tavoita juuri ollenkaan. He myös kuuluvat avioerojen riskiryhmään. Kaikki haastattelemani järjestöt lähestyvätkin miestyötä ongelmatiikan kautta. Tarkoitus on vähentää isien ongelmakäyttäytymistä, kuten

alkoholinkäyttöä, väkivaltaisuutta, ylipainoa ja liiallista työntekoa. Ratkaisuja etsitään lasten hyvinvoinnin korostamisella niin, että isät tekisivät valintoja elämässä lasten näkökulmasta. Ainoan poikkeuksen muodostaa Miessakkien sisällä isätyö, jonka lähtökohta on toimia positiivisen tukemisen kautta.

Lähdetään sen kautta mitä mahdollisuuksia tää tuo, mitä voimavaroja tässä on ja mitä tuloksia tällä työllä voidaan suht nopeasti saada. M41-48

Miessakkien toinen haastateltavista kritisoi myös tapaa lähestyä odottavia vanhempia alkoholin riskejä kartoittavan AUDIT-lomakkeen ja väkivaltakartoitusten muodossa. Hänen mielestään tulisi keskittyä perhe-elämän hienoihin puoliin ja tukea positiivisesti vanhemmuutta. Lomakkeiden ja valistuksen aika tulee myöhemmin.

Isyys on alkuvaiheessa kun hento verso. Se ei kestä rankkasateita ja salamia ja tallaamista, vaan sitä pitää vaalia niiltä uhkilta, et se pääsee niin paljon kasvamaan, et se pärjää jo sitte näitä kolhuja vastaan: moralisointia, uhkakuvien luomista, mitä voi pahimmillaan parisuhde tuoda perhe-elämään. M41-48

Haastateltava koki, että alkoholista puhutaan vanhanaikaisesti. Alkoholi perheessä mielletään automaattisesti ryypääväksi mieheksi, joka on väkivaltainen perhettään kohtaan. Alkoholin käyttö on kuitenkin muuttunut huomattavasti Suomessa. Viinien juonti ja maltillinen alkoholista nauttiminen ei luo välittömästi uhkaa parisuhteelle tai perheelle, vaan voi toimia normaalina ja jopa positiivisena yhdessäolon muotona. Toisaalta toinen haastateltava totesi, ettei alkoholin käytössä ole lapsen näkökulmasta koskaan mitään positiivista. Aikuisen käytös muuttuu alkoholin vaikutuksen alaisena ja lapsen turvattomuuden tunne lisääntyy. Alkoholikeskusteluun vaikuttaa merkittävästi media. Yksi haastateltava toivoikin, ettei asioita dramatisoitaisi ja ongelmia korostettaisi julkisuuden toivossa, sillä se vain vaikeuttaa järjestöjen ja yhteiskunnan isyyden eteen tekemää työtä.

Toinen ajankohtainen aihe on perheen ja työn yhteensovittaminen. Nuoret isät tekevät tilastollisesti eniten töitä. Oma ura ja työssä eteneminen ajoittuvat usein samaan aikaan lasten saannin kanssa. Isien hyvinvointi, työ ja harrastukset saattavat mennä kaiken muun

edelle, jolloin isyyden, perheen ja lasten hyvinvoinnin merkitys jää toiselle sijalle. Toisaalta osa yrityksistä on jo reagoinut vanhemmuuden muuttumiseen. Perhearvoja vaaliva isä voidaan nähdä työpaikalle eduksi. Yritys voi esimerkiksi katsoa, että isä, joka ei pidä isyyslomaa ei välttämättä sovellu yritykseen, sillä jos ei pidä huolta omasta perheestään, niin huolehtiiko myöskään omasta työstään. On kuitenkin huomioitavaa, että noin puolet Halmeen tutkimukseen osallistuneista isistä haluaisi olla lastensa kanssa enemmän, kuin mikä sillä hetkellä oli mahdollista (Halme 2009, 113).

Nina Halme tuo esille leikki-ikäisten lasten isänä toimimiseen liittyvän stressin. Eräs haastateltavistani koki tämän vain positiivisena osoituksen siinä, että isät hoitavat kotia ja lapsiaan. Hän piti selvänä syy-seuraussuhteena sitä, että kun ottaa vastuuta kodista ja lapsista, myös stressitaso nousee.

Jos ei stressaa uhmaikäisen kanssa, niin ei sitten missään. M41-48

Jos asiaa olisi kysytty aiemmilta sukupolvilta, niin tuskin olisi saatu tuloksia ollenkaan. Karioidusti isät kävivät töissä ja äidit hoitivat kodin ja lapset. Isän palatessa töistä lasten käskettiin olla hiljaa, jotta isä saisi levätä raskaan työpäivän jälkeen. Tuskin kovin monet isät silloin kokivat stressiä siitä, miten hyvin kotityöt oli tehty tai kuinka paljon ehti olla lasten kanssa. Isyyden rooli on siis muuttunut.

5 ISÄTOIMINTA JÄRJESTÖISSÄ

5.1 Isätoiminnan lähtökohdat ja tarpeellisuus järjestöissä

Kaikki haastateltavat järjestöt ovat profiloituneet käsittelemään isyyttä ongelmatiikan kautta, kuten alkoholinkäyttö ja väkivaltaisuus. Ainoan poikkeuksen muodostaa Miessakkien sisällä isätyö, josta vastaavat haastatellut työntekijät. Tarve isätoimintaan nousee kuitenkin lähinnä lasten ja perheiden hyvinvoinnista, jolle isien ongelmakäyttäytyminen muodostaa uhan.

Isätoiminta on koettu tarpeelliseksi, sillä isyys on muuttunut. Isyys on muuttunut, koska äitiys on muuttunut ja antanut uudelle isyydelle tilaa. Äitimyytin purkaminen ja äitiyden inhimillistäminen on kuitenkin edellytyksenä isyyden kehittymiselle. Isä on tullut lähemmäksi perhettä ja yhtä tärkeäksi vanhemmaksi äidin kanssa. Lähtökohtana on, että lapsi tarvitsee isää, jolloin tätä suhdetta tulee vahvistaa ja luoda mahdollisuuksia ja ajatuksia siitä, miten lapsen kanssa voisi viettää aikaa. Isät ovat itse kokeneet tarvetta saada lisää tietoa lapsen kehityksestä ja kasvatuksesta. Koska uusi isyys on niin uutta, ettei voida turvautua sukupolvien kokemuksiin, isät saattavat olla epävarmoja, minkälaisina isinä heidän tulisi näyttäytyä. Kun omaan epävarmuuteen lisätään yhteiskunnan hitaasti muuttuvat rakenteet, on uutta isyyttä vaikea lähteä yksin toteuttamaan.

Haastateltavien kokemukset kertovat, että isiä ei oteta huomioon yhteiskunnan palveluissa; Neuvolassa isää ei huomioida edes tarjoamalla tuolia, sairaalassa varataan uusi tapaamiskerta jos äiti ei pääse paikalle tai päiväkodissa sanotaan lasta hakevalle isälle, että kerro äidille terveisiä, että kurvaatteet ensikerralla mukaan. Isän vastuuta ja huolehtimiskykyä omasta lapsesta vähätellään. Erosät viimeistään heräävät tilanteeseen, jossa informaatio ei kulje heille saakka, he joutuvat perheen ulkokehälle ja kokevat yksinäisyyttä. Ajatus isästä tasavertaisena vanhempana on niin uutta, etteivät valtio ja kunnat pysy kehityksessä mukana. Kunnat ovat vastanneet uuteen tilanteeseen tarjoamalla vapaaehtoisein perustuvaa isätoimintaa. Toiminta ei näin ollen ole ammattitaitoista, eikä tasalaatuista edes kuntien sisällä.

5.2 Isätoiminta järjestöissä

5.2.1 Isille suunnattu toiminta

NMKY:llä on laajasti erilaista isä-lapsitoimintaa: isä-lapsileirejä, palloilukerhoja, retkitoimintaa, kaupunkitoimintaa kuten esimerkiksi pulkkamäkipäivä, pienoissähköratakeskus, kalastus, melontaretki, retki huvipuistoon, kiipeilyretki, ja retket Tytyrin kaivokseen ja rautatiemuseoon. Tavoitteena on kuunnella, mitä isät haluavat. Usein toiveena ovat urheilulliset ja toiminnalliset kerhot. Esimerkiksi kiipeilytoiminta on suosittua leireillä ja NMKY mahdollistaa koulutuskurssin, jonka jälkeen voi vetää kiipeilyryhmiä. Isä-lapsitoiminnan ohessa on mietitty vaihtoehtoa vertaisryhmätoiminnalle ja päivätoimintapaikkaa isille ja lapsille.

NMKY:n toimintaan löydetään koulujen, internetin, tuttavien, lehti-ilmoitusten ja lasten äitien kautta. Helsingin NMKY:ssä isä-lapsityötä tekee neljä työntekijää. Hankkeeseen on rahoitettu kaksi henkilötyövuotta, eli toisin sanoen, työntekijät tekevät muitakin töitä hankkeen ohella. NMKY:n isätoiminta tavoittaa noin 100 isää vuodessa, joista noin 10 toimii vapaaehtoisina. Haastateltavat kokivat, että heidän toimintansa tavoittaa hyvin erilaisia isiä.

MLL:n keskusjärjestön organisoimaa isätoimintaa ei ole, mutta noin 5-10 yhdistyksessä on isätoimintaa. MLL:n perhetoiminta ja perhekeskukset ovat kaikille avoimia, mutta niissä harvemmin isät käyvät. Toiveena olisi olla aktiivisemmin toteuttamassa isä- tai isä-vauvatoimintaa. Ajatus on kuitenkin uusi. Isät toivovat toiminnallista tekemistä, joista yhdistyksissä toteutuneita ovat sählykerho, yleisöluistelu, tempurata, kokkikerho, perheleirit, retket lintutorniin, pulkkamäkeen, ja isänpäivätempaus. Kyselyjen mukaan isät haluavat tietää myös enemmän lapsen kehityksestä ja kasvatuksesta.

Mut onhan se vähän ristiriitasta ja aikamoinen haaste, et miten me järjestetään tällöinen tempurata, mis tulis tällöset esille. Naiset mielellään kokoontuu, miehillä tapahtuu toiminnan kautta. Ei voi väkisin saada keskustelemaan, varsinkaan jos se on tättien vetämää. N31-40

MLL:n toimintaan löydetään neuvolan, koulun ja päiväkodin ja internetin kautta.

Ensi- ja Turvakotien liiton järjestämää isätoimintaa ei ole, mutta jäsenjärjestöillä on isäryhmiä, eroryhmiä ja väkivaltatyöhön keskittynyttä miestoimintaa. Liitto järjestää kiertäviä seminaareja, kuten väkivaltaseminaareja ja koulutuksia. Liiton pääasiallinen tehtävä on jäsenjärjestöjen tukeminen, niiden edunvalvonta, kuunteleminen ja toiminnan kehittäminen.

Ensi- ja turvakotienliitossa isyyteen liittyvät asiat olivat haastateltavani vastuulla. Vapaaehtoisia ei ole, sillä asiakaskunta koostuu miehistä, joilla on jo hoitokontakti ja aiheet ovat niin rankkoja, että heidän kohtaamiseen vaaditaan ammattitaitoa. Liiton piiriin hakeutuvat isät ovat kuitenkin haastatellun mukaan tasaisesti kaikista yhteiskuntaluokista. Liitto valikoi jäsenyhdistysten kautta tutkimus- ja kehitystarpeiden mukaan tapaukset, jotka palvelevat liiton isätutkimusta.

Miessakkien isätyöhön kuuluu useita eri osa-alueita. Ensimmäisenä on varsinaisen toiminnan toteuttaminen: isyysvalmennusryhmien, sekä eroisien ja isoisien vertaisryhmien vetäminen ja isäryhmävetäjien koulutus. Toiseksi on toiminnan kehittäminen, ylläpitäminen ja hallinnointi. Kolmanneksi työhön kuuluu tiedon jakaminen, kuten luentojen pitäminen kouluissa, verkostojen luominen, isätyöverkoston ylläpitäminen ja hoitaminen, sekä valtakunnallisen keskustelun herättäminen, sekä median yhteydenottoihin vastaaminen. Toimintaan löydetään tuttavien ja internetin kautta.

Miessakkien isätyötä tekee kaksi työntekijää. Varsinaisia vapaaehtoisia ei ole, mutta koulutuksen käyneitä ja Hollolan mallin mukaisesti neuvoloissa sopimuksella toimivia isäryhmävetäjiä on noin 40. Ryhmissä käy isiä, jotka ovat aktiivisia, tietoisia asioista, motivoituneita ja siten myös haasteellisia, koska he vaativat, osaavat ja haluavat asioista keskustella. Toiminta ei tavoita aktiivisesti passiivisia, jotka jäävät tietoisesti peruspalveluiden ja järjestöjen ulkopuolella, eikä haastateltavat koe heidän saavuttamistaan tässä vaiheessa tarpeellisenakaan.

5.2.2 Isäpalvelujen myynti muille sektoreille

Kansalaisten hyvinvoinnista pitävät huolta julkinen sektori, markkinat ja työnantajat, kolmas sektori sekä kansalaiset itse. Voidaankin puhua hyvinvoinnin sekataloudesta (Helander ja Laaksonen 1999, 11). Julkisen sektorin ja kolmannen sektorin suhteita voidaan kuvata neljän perusmallin mukaisesti. Nämä neljä perusmallia ovat esitelleet Benjamin Gidron kollegoidensa kanssa. Palvelut voi rahoittaa ja tuottaa julkinen sektorin yksin. Toisena vaihtoehtona on julkisen ja kolmannen sektorin dualimalli, jossa molemmat rahoittavat ja tuottavat osuutensa. Kolmantena perusmallina on julkisen sektorin rahoittama ja kolmannen sektorin tuottamat palvelut ja neljäntenä vaihtoehtona on kolmannen sektorin yksin rahoittamat ja tuottamat palvelut. (Gidron, Kramer & Salamon 1992, 16-20 Helanderin ja Laaksosen 1999, 13 mukaan.)

Kolmannen sektorin tärkeys hyvinvointipalvelujen tuottajana on korostunut viime aikoina. Aiemmin suhde oli hyvin etäinen. Hyvinvointivaltio tehtävä oli hoitaa kaikki asiat ja kolmas sektori nähtiin ennemminkin harrastelijoiden toimintana. Kolmannen sektorin potentiaalia ei nähty eikä sen toimijoiden kanssa juurikaan tehty yhteistyötä. Hyvinvointivaltio ja kolmas sektori siis toimivat erillään toisistaan omilla kentillään. Julkinen sektori on kuitenkin vihdoon ymmärtänyt kolmannen sektorin potentiaalintäydentää julkisen sektorin palveluja. Monet sosiaalipalveluihin liittyvät järjestöt ovat erikoistuneet tietyn sairauden tai vamman ympärille. Tällöin näistä järjestöistä löytyy erityistietoa ja kokemusta asioista, joihin julkisella terveydenhoidon puolella ei välttämättä ole valmiuksia tai aikaa paneutua. Julkisen sektorin paine olla ekspertti kaikilla osa-alueilla pienenee, kun palveluja ja apua erinäisissä asioissa löytyy vapaaehtoispuolelta.

Haastateltavien mukaan isyystoimintaan liittyvä sektorien välinen yhteistyö on vähäistä. Yleisin selitys järjestöjen ja kuntien väliselle yhteistyöpuutteelle löytyy kuntien rahatilanteesta. Järjestöjen osaamista ja palveluja arvostetaan ja niitä mielellään hyödynnettäisiin, mutta kunnilla ei ole varaa ostaa palveluja.

Lainsäädännöllisesti ollaan menty eteenpäin; isyysloma ja vanhempainloma. Kiinnostus on kasvanut isyyttä kohtaan ja sitä ei enää nähdä välttämättömänä pahana, mutta muutokset on hitaita. Tuntuu olevan sattumankauppaa haluaako kunta ostaa isyyteen liittyviä palveluja. Tampere-Turku-Helsinki-Lahti sillä alueella ollaan aika paljon edellä muuta Suomea. M41-48

Miessakkien Hollolan malli on suoraan kuntien kanssa tehtyä yhteistyötä, joiden sopimukseen sisältyy neuvoloiden isävalmennusryhmäkäynnit. Neuvola on tärkeä tekijä isien huomioimisessa, sillä siellä kohdataan perhe ensimmäisenä. Liian usein kuitenkin keskitytään äitiin ja lapseen, ja isä jää ulkopuolelle. Isien kanssa ei osata puhua ja toimia ja tämän myötä kohtaaminen on kiusallista, jolloin sitä myös vältellään. Yksi haastateltava totesi, että kunnan palveluiden muutosta hidastaa raskas koneisto ja eläkeikä lähentyvät työntekijät, joilla ei ole suurta motivaatiota muuttaa omaa ajattelua ja työtä. Vasta kun työntekijät vaihtuvat järjestelmässä, niin muutokset ovat mahdollisia. Yhä harvempi isä tulee perhevalmennukseen, joka koetaan varmana osoitus siitä, että järjestelmän pitäisi nopeasti ja ehdottomasti muuttua.

NMKY ja Ensi- ja turvakotien liitto ovat pohtineet ja panneet alulle yrityksille suunnattujen palveluiden tarjoamista. NMKY:llä on pilotti jossa seurataan, voisiko yksi henkilöstökrytoinnin ja työhyvinvointitoiminnan osa olla suomalaisessa yritysmaailmassa isä-lapsitoiminnan tukeminen. Sen sijaan tai sen lisäksi, että työnantaja tarjoaa esimerkiksi liikuntaseteleitä, tämä maksaisikin isän koripallokurssille tai viikonloppuleirille lasten kanssa. Kuntien lastensuojelu ja päihdepuoli ovat puolestaan huolissaan, miesvaltaisten alojen työntekijöiden joukkoirtisanomisista. Ensi- ja turvakotien liitto näkee tämän hyvänä paikkana tarjota palveluitaan yritykselle. Yritykset mielellään ostavatkin näitä palveluja ja osoittavat näin vastuullisuutta omaa henkilöstöään kohtaan loppuun asti.

5.3 Haastateltavien kokemuksia

5.3.1 Haastateltavien kokemuksia järjestössä toimimisesta

Järjestöjen isille suunnattu toiminta on kaikissa haastattelemissani järjestöissä saanut nostetta viime vuosina. Esimerkiksi NMKY:ssä isä-lapsitoimintaa on ollut jo vuosikymmeniä, mutta vasta vuonna 2008 toiminta on nostettu agendalle ja alettu pohtia sen merkityksiä, luotu tavoitteita ja määrätietoisesti kehitetty toimintaa perheiden tueksi. Suurena yhteisenä nimittäjänä voidaan pitää Raha-automaattiyhdistystä, joka on vastannut yhteiskunnan kysyntään ja pitänyt isyyttä koskevaa kehitystyötä tukemisen arvoisina ja näin ollen rahoittanut kaikkien haastattelemieni järjestöjen isyyteen liittyviä hankkeita.

Hyvinvointivaltio on usein nähty jäykkänä, hitaasti muuttavana ja siten se myös usein on jäljessä ajastaan. Kolmannella sektorilla ei tällaista ongelmaa ole. Sen vahvuuksia ovat reagointinopeus uusiin tilanteisiin, muuntautumiskyky ja joustavuus, luovuus ja innovatiivisuus (Marshall 1996, 48-51). On myös todettu, että kolmas sektori pystyy hyvinvointivaltiota paremmin ottamaan huomioon vähemmistöjen tarpeet (Helander ja Laaksonen 1999, 14). Tämä on ymmärrettävää, sillä suomalaisen hyvinvointivaltion tehtävä on huolehtia kaikista tasapuolisesti. Tällöin huolehditaan ihmisten hyvinvoinnista yleisellä tasolla, eikä mahdollisuuksia erityistarpeiden huomioon ottamiselle ole ainakin siinä määrin, kuin kolmannella sektorilla.

Järjestöjen etuina haastateltavat pitivätkin nopeaa reagointikykyä. Valtion ja kuntien toiminta on hidasta ja byrokraattista, jolloin lainsäädäntö ja palvelut muuttuvat ja mukautuvat ajankohtaansa nähden hitaasti. Haastateltavat kokivat, että järjestöt pystyvät reagoimaan nopeammin, kuin yhteiskunta ja vastaamaan näin yhteiskunnasta ja kansalaisista nouseviin tarpeisiin. Haastateltavat kokivat, että työ kolmannella sektorilla on itsenäisempää ja haasteellisempää, kuin julkisella sektorilla, mutta nopeasta reagointikyvystä huolimatta järjestöt ovat erään haastateltavan mukaan erittäin konservatiivisia ja rohkeus ja uudistushalukkuus ovat järjestöjen haasteita.

Kolmannen sektorin haasteena on myös toiminnan rahoitus ja sitä kautta toiminnan jatkuvuuden takaaminen. Hankkeiden toteutuminen määrittää pitkälti sen, voidaanko toimintaa lähteä kehittämään ja mihin suuntaan sitä viedään. Yhteistyön tärkeyttä sektorin sisällä ja niiden välillä selittää osittain taloudelliset seikat; rahoitus kun jo itsessään riippuu siitä, tekevätkö järjestöt yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Muita syitä yhteistyölle on monia. Kun kyseessä on isien näkökulmasta tehtävä perhetyö, joka on uutta suomalaisessa yhteiskunnassa on tietoa, taitoa, asiantuntijoita ja työntekijöitä niin vähän, että yhteistyö on lähes pakollista. Ja koska tekijöitä on niin vähän ja tietoa rajallisesti, järjestöt ovat tärkeässä asemassa, kun valtio ja kunnat lähtevät kehittämään palveluitaan isänäkökulmasta.

5.3.2 Haastateltavien kokemukset työstään

Haastateltavat kokivat työnsä pääasiallisesti erittäin mielekkäänä. Järjestöjen toiminta isyyden parissa on uutta, eikä siihen siten ole vielä muodostunut tiettyjä toimintatapoja. Näin ollen suuri osa työstä kuluu suunnittelun, kehittämisen ja toteuttamisen parissa. Myös isyydestä ja järjestöjen toiminnasta tiedottaminen, markkinointi ja verkostoituminen ovat tärkeää, jotta tietoa ja tietoisuutta saadaan levitettyä ja yhteistyötä parannettua. Järjestöillä onkin näköalapaikka ja ne pystyvät osallistumaan monipuolisesti kehittämistyöhön ja pitämään yhteyttä eri vertaisryhmiin. Nämä tekijät tekevät työstä kiinnostavaa ja monipuolista eikä kyllästymisen vaaraa ole. Uusi alue takaa myös sen, että työlle on kysyntää ja se on merkityksellistä ja palkitsevaa. Työ on itsenäistä ja mahdollistaa laajan itsensä kehittämisen ja toteuttamisen. Isyyteen liittyvä työ on myös välttynyt kritiikiltä, sillä se koetaan tärkeäksi eikä se ole miltään muulta toimijalta pois. Hankkeiden rahoitusten saaminen on myös lisännyt isätyön suunnitelmallisuutta, tavoitellisuutta, mahdollisuutta paneutua teoriapohjaan ja työstä saatuja tietoja ja taitoja laajempaankin hyötykäyttöön.

Samalla, kun aiheen uutuus ja laaja toimintakenttä luovat mahdollisuuksia, ne asettavat myös haasteita. Keskenäisyyden kanssa eläminen, epäsäännölliset työajat ja monen asian samanaikainen hallinta kuuluvat oleellisesti työhön. Työn rajaaminen tuntui olevan kaikille haastateltaville haasteellista, sillä uuden aiheen parissa olisi mahdollista tehdä töitä loputtomiin. Rajalliset resurssit, hankkeeseen liittyvä väsymys ja ahdistus ja

organisointivaikeudet mainittiin myös työn varjopuolina. Oman työn lisäksi haasteita luovat itse toiminta. Toiminnan tulisi vastata kysyntään ja informaatio tulisi saada kulkemaan mahdollisimman laajalle yleisölle. Myös hankkeen loppuminen huolettaa, sillä toiminnan haluttaisiin jatkuvan senkin jälkeen, mutta rahoitus ja vapaaehtoisten sitoutuminen ovat epävarmoja tekijöitä.

Uuden työmuodon, uuden osa-alueen raivaaja, pioneeri, joutuu tekemään työtä, jotta uudelle ajattelulle löytyisi tilaa. M41-48

YHTEENVETO

Olen tutkielmallani pyrkinyt selvittämään isyyden muuttumista ja kuinka isien parissa työskentelevät järjestötyöntekijät sen ovat kokeneet. Toiseksi pyrin selvittämään millaista isätoimintaa järjestöt tarjoavat ja miksi ja miten työntekijät työnsä kokevat. Kandidaatintyötä tehdessäni opin jo, että mies- ja isätutkimus on suhteellisen uusi tieteenala, jonka parissa työskentelee vasta muutamia tukijoita ja kirjallisuutta aiheesta on myös sen mukaisesti. Löysin kuitenkin tarvitsemani kirjallisuuden isyyden muuttumista ja uutta isyyttä koskien.

Järjestölähtökohta oli puolestaan uusi minulle, joten olin yllättynyt, ettei aiheesta löytynyt lainkaan aineistoa tai tutkimustuloksia. Jouduin siis lähestymään tehtävää itselleni aivan uudesta näkökulmasta. Tartuin tilaisuuteen ja päätin haastatella isätoimintaa järjestävien kolmannen sektorin toimijoiden työntekijöitä. Tätä kautta sain aineiston tutkielmaani varten. Päätin käyttää teemahaastattelua aineistonkeruu menetelmänä, jonka avulla pystyin kartoittamaan itsellekin tuntematonta aihealuetta, kysymään syventäviä kysymyksiä ja antamaan tilaa teemoille, joita en olisi tullut ajatelleeksi.

Isyyden muuttuminen on ollut pitkä prosessi, joka jatkuu edelleen. Yhteiskunnalliset muutokset sekä arvomaailmojen muutokset ovat edistäneet asiaa. Etenkin sota- ja jälleenrakennusaikaiset vanhempien roolit vaikuttavat vieläkin vahvasti vanhemmuuteen, mutta näistä vanhakantaisista ja nykypäivään sopimattomista rooleista ollaan pääsemässä hiljalleen eroon. Yhteiskunta on vastannut vanhemmuuden muuttumiseen erinäisin lakimuutoksien, palveluja parantamalla sekä vanhempien tukia parantamalla. Yhteiskunnan ja kolmannen sektorin toimet ovat kuitenkin vain muutosten mahdollistajia. Tärkeimmät muutokset ovat tapahtuneet äitien ja isien omassa ajattelussa. Äitien vaatimukset tasa-arvoisemmista työnjaoista sekä toisaalta avoin suhtautuminen miesten osallistumiseen kodin- ja lastenhoitoon ovat osaltaan edesauttaneet äitiyden inhimillistämistä sekä avanneet uusia mahdollisuuksia isyydelle. Isät tietysti ovat tärkeimpiä tekijöitä muutosprosessissa. Heillä on tarve saada olla hyvä isä lapsilleen, kokea isyys ja mahdollisesti suoda omille lapsilleen jotain, mitä eivät omilta isiltään saaneet. Vanhemmat tekevät enemmän yhteisiä päätöksiä kodin- ja lastenhoitoon liittyvistä asioista, kuin ennen. Samoin vastuu ja myös mahdollisuudet toimia perheessä ovat tasavertaistuneet.

Samat tekijät voivat toimia uuden isyyden mahdollistajina ja esteinä, kuten yhteiskunta, arvomaailma, äidit ja isät itse. Yhteiskunnan muutokset ovat niin hitaita, että tuet ja palvelut jäävät jälkeen kehityksestä. Neuvoloissa, päiväkodeissa, kouluissa ja muissa yhteiskunnan instituuteissa ei osata kohdata isää eikä häntä pidetä tasavertaisena, osaavana hoivavanhempana äidin rinnalla. Kuitenkin nämä ovat niitä paikkoja, joissa isät kohtaavat lapsensa kehityksen tärkeimpiä seuraajia. Vaikka isän läsnäolo on näillä yhteiskunnan alueilla uutta ja muuttaa aiemmin totuttuja käytäntöjä, tulisi uusia lähestymiskeinoja kehittää ja oppia. Tämä siksi, että isää kohtaavat työntekijät kohtelisivat heitä tasavertaisina vanhempina, eivätkä isät kokisi oloaan ulkopuoliseksi.

Aiemmat sukupolvet vuorostaan valitettavan usein pyrkivät säilyttämään perinteiset äitien ja isien roolit, eivätkä voi ymmärtää muunlaisia käytäntötapoja. Koti-isät ja uraäidit herättävät kummeksuntaa ja paheksuntaa, sillä roolien radikaali muuttaminen jostain syystä uhkaa aiempien sukupolvien arvomaailmaa. Äidit ja isät puolestaan voivat joutua juuri näiden roolitusten loukkuun. Äitimyytti kaikkivoipaisesta äidistä ja isän rooli taloudellisen ja fyysisen turvan tuojasta ovat niin vahvoja malleja kulttuurissamme, että niistä pois pääseminen on vienyt ja tulee viemään paljon aikaa. Isyys ei voi muuttua, jos äitiys ei muutu. Näin totesivat lähes kaikki haastateltavat useaan otteeseen. Jos äiti ei luovuta osaa vallasta isälle, ei tällä ole mahdollisuutta pyrkiä hoivavanhemmaksi äidin rinnalle. Toisaalta, jos mies ei halua valtaa, ei hän sitä myöskään saa. Toisin sanoen, en näe isyyden muotoutumista vain äidin tahdosta riippuvaisena. Jos mies haluaa olla hoivavanhempi lapselleen, hänen tulee osoittaa aikeensa selkeästi. Epävarman isän läsnäolo saa äidin ottamaan enemmän vastuuta lapsesta.

Haastateltavat nostivat keskusteluun kaksi teemaa. Niistä ensimmäinen oli jo edellämainittu äitien ja aiempien sukupolvien asettamat esteet ja mahdollisuudet isyydelle. Toiseksi teemaksi nousi isien ongelmakäyttäytyminen. Nina Halme (2009) nosti väitöskirjassaan esille leikki-ikäisten lasten isien runsaan alkoholin käytön. Yli joka kolmas isä on alkoholin riskikäyttäjä ja tutkimuksen mukaan tämä vaikuttaa lähes kaikkeen isien ja lasten väliseen kanssakäymiseen ja siihen liittyviin tunteisiin. Ei siis ihme, että järjestötkin ovat huolissaan isien alkoholinkäytöstä ja koittavat saada muutoksia aikaan omalla toiminnallaan. Lähestymistapoja on kuitenkin monia. Yhtältä voidaan järjestää

toimintaa, joka korostaa lasten hyvinvointia, ja jonka kautta pyritään vaikuttamaan isien käyttäytymiseen. Toisaalta voidaan lähteä tukemaan isyyttä positiivisten kokemusten kautta ja välttää ongelmien dramatisointia. Ongelmat ovat todellisia, niitä ei kukaan kiellä, mutta isyys on paljon muutakin kuin ongelmia. Myös hyvien arvojen ja tapojen esillä pitäminen ja tukeminen ovat tärkeitä asioita, jotka liian harvoin ylittävät uutiskynnyksen. Järjestöjen lähestymistavat eivät sulje toisiaan pois eikä toinen tapa välttämättä ole toista parempi. Onkin positiivista huomata, että vaihtoehtoja on ja jokatapauksessa toimintaa toteutetaan isien tarpeiden ja toiveiden mukaan.

Ongelmakäyttäytymiseksi voisi kuvitella pelkästään nautintoaineiden suurkulutuksen, kuten päihteet ja epäterveellinen ruoka. Nämä olivatkin paljon keskustelua herättänyt aihe. Ongelmakäyttäytymisenä voidaan kuitenkin pitää myös liiallista työntekoa. Pienten lasten isät tekevät kaikkein eniten töitä ja ylitöitä. Tämä on tietenkin luonnollista, sillä usein uran kehittyminen ja lasten saanti osuvat samoille vuosille. Puhutaankin ruuhkavuosista. Lapsen hyvinvoinnin ja isyyden kannalta tämä on kuitenkin vahingollista, sillä tärkeimpinä kehityksen vuosina isät ovat jossain muualla, kuin hoivaamassa lapsiaan. Pienten lasten isistä puhuttaessa puhutaan yleensä myös suhteellisen nuorista isistä, jolloin priorisointi voi osua omaan uraan ja harrastuksiin. Vielä jos isän työpaikalla ei kannusteta käyttämään isyyteen liittyviä tukia hyväksi, eikä huomioida vanhemmuuden velvoitteita, voi uusi isyys jäädä vain haaveeksi. Onneksi on nähtävissä kehityssuunta, jossa perheen arvostaminen nähdään hyödyksi myös työpaikalle. On myös todettu, että isät haluaisivat viettää enemmän aikaa lastensa kanssa, kuin mikä tällä hetkellä on mahdollista.

Yhteiskunta on omalta osaltaan edesauttanut isyyden muuttumista tarjoamalla tukia ja palveluja isyyden tueksi. Muutos on kuitenkin ollut viimeisen kymmenen vuoden aikana niin nopeaa, etteivät julkiset palvelut ole pysyneet kehityksen vauhdissa. Tähän haasteeseen ovat vastanneet järjestöt, joiden nopea reagointikyky yhteiskunnan muuttuviin tarpeisiin on mahdollistanut toimet isyyden tukemiselle. Järjestöt ovat kokeneet isätoiminnan tärkeäksi osaksi toimintaansa. Niiden tarkoitus on parantaa lasten, perheiden ja isien hyvinvointia, vähentää isien ongelmakäyttäytymistä ja tukea isiä vanhemman roolissa. Haastateltavat kokivat, että toiminnalle on enenevässä määrin kysyntää. Myös tarve on kasvanut. Isät haluavat olla tasavertaisia hoivavanhempia äitien kanssa, mutta tietoa ja taitoa ei ole ollut mahdollista oppia omilta isiltä. Tukea etsitään siis myös

julkiselta ja kolmannelta sektorilta. Omat haasteensa luovat myös ydinperheiden hajoaminen ja vastuun jakaminen, kun lapsilla on kaksi kotia. Yhdessäololle saatetaan näin ollen hakea tukea isä-lapsitoiminnasta tai vertaisryhmistä.

Raha-automaattiyhdistys on huomannut aiheen ajankohtaisuuden ja tärkeyden, ja tukenut kaikkien haastattelemieni kolmannen sektorin toimijoiden isyys Hankkeita. RAY:n rahoitus onkin korvaamaton järjestötoiminnassa, sillä ilman sen tukea isätoimintaa ei olisi voitu missään haastattelemassani järjestössä toteuttaa tämän hetkessä mittakaavassa, jos ollenkaan.

Järjestöjen työntekijät kokevat työnsä erittäin tärkeäksi ja palkitsevaksi. He toimivat pioneereina alueella, jolle on suuri kysyntä ja tarve. Työ ei ole rutiininomaista, kun kokoajan on uutta tutkittavaa ja uusia asioita kokeiltavana. Myös yhteistyön tekeminen ja muilta oppiminen on oleellinen osa työnkuvaa. Toisaalta työ koetaan myös erittäin haastavana juuri sen takia, että aihe on niin uusi, ettei siitä löydy paljoa tutkimusaineistoa, eikä isätoiminta ole vakiintunutta. Suurin osa työstä riippuu omasta aktiivisuudesta ja kehittämiskyvystä, jolloin ennaltamäärättyihin toimintatapoihin ei voi turvautua. Vaikka järjestöt mielellään toimivat isätoiminnan edelläkävijöinä ja haluavat tukea isyyttä, on selvää, että yhteiskunnalta odotetaan myös toimia asian suhteen. Esimerkiksi isän kohtaamisesta neuvoloissa toivottiin muodostuvan luontevaa ja huomioonottavaa ja että isät nähtäisiin tasavertaisina hoivavanhempina.

Yhteistyö muiden sektorien kanssa on vähäistä. Vaikka kolmatta sektoria pidetään potentiaalisena yhteistyökumppanina ja varsinkin julkinen sektori hyötyy esimerkiksi eri sairauksiin erikoistuneista järjestöistä, isyyden tukemiselle ei ole löytynyt määrärahoja. Haastateltavat totesivatkin, että kunnat ovat osoittaneet kiinnostusta isätyötä kohtaan, mutta palveluista ei ole mahdollista maksaa. Ideoita yhteistyön lisäämiseksi sekä julkisen, että yksityisen sektorin suuntaan oli, mutta ne olivat vasta ajatuksen tai kokeilujen tasolla. Ainoa konkreettinen yhteistyö kolmannen ja julkisen sektorin toimijan välillä on Miessakkien Hollolan malli. Sen mukaista isäryhmätoimintaa toteutetaan useammassa Etelä-Suomen kunnassa neuvoloiden perhevalmennuksen osana. Miessakit kouluttavat ryhmänvetäjiä, jotka solmivat sopimuksen ja saavat työstään palkkaa. Tämä siksi, että vapaaehtoisperiaatteella toimivien ryhmien tasalaatuisuutta ja jatkuvuutta ei voida

varmistaa. Koska isien huomioonottaminen neuvoloiden perhevalmennuksessa on tärkeää, järjestö kokee työn todella kuuluvat kunnan tehtäväksi. Toiminta on todettu toimivaksi ja tarpeelliseksi.

Isätutkimus on vasta alussa ja sekä tutkijoita, että toimijoita tarvitaan lisää, jotta keskustelu ja asian eteenpäin vieminen olisi mahdollista ja mielekästä. Vuonna 2009 haastattelemieni järjestöjen toiminta perustui lähinnä työntekijöiden omien kokemusten ja ajatusten varaan. Nämä voimavarat ovat kantaneet tähän asti, mutta jotta toimintaa ja tutkimusta saataisiin vietyä pidemmälle on verkostojen luominen, yhteistyö ja toimijoiden määrän lisääntyminen tärkeää. Kuten useat haastateltavat totesivat, isätyön menestyksellinen ja pitkäjänteinen toteutuminen edellyttää miesohjaajia. Naisten tuottama toiminta ei ole toimiva ratkaisu. Toiminnan kannalta olen samaa mieltä haastateltavieni kanssa, mutta sosiaalipalvelujen työntekijöistä suurinosa on naisia, joten yhteistyö sukupuolten välillä on oleellisen tärkeää. Myös tutkimuksen kannalta soisi sekä nais- että miestutkimusta tehtävän molempien sukupuolten toimesta. Tutkielman teko jätti tunteen siitä, että isätutkimus on tärkeä tieteenala, jonka soisi kasvavan. Ala ei kuitenkaan pääse kasvamaan, ellei uusia tutkijoita ja toimijoita löydy.

LÄHDELUETTELO

Alasuutari, Pertti 1999. Laadullinen tutkimus. Vastapaino. Tampere.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino. Tampere.

Eskola, Jari & Vastamäki, Jaana 2001. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.): Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. PS-kustannus. Jyväskylä, 24-42.

Halme, Nina 2009. Isän ja leikki-ikäisen lapsen yhdessäolo. Yhdessäoloa, isän toimimiseen liittyvää stressiä ja isän tyytyväisyyttä parisuhteessa kuvaavan rakenneyhtälömallin kehittäminen ja arviointi. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tutkimus 15. Yliopistopaino. Helsinki.

Helander, Voitto ja Laaksonen, Harri: Suomalainen kolmas sektori. Rakenteellinen erittely ja kansainvälinen vertailu. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto. Hakapaino Oy, Helsinki 1999.

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Tammi. Helsinki.

Hirsijärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2000. Tutkimushaastattelu. teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino. Helsinki.

Hoikkala, Tommi 1994. Mies, kasvatus ja auktoriteettimaisema. Teoksessa J.P.Roos ja Eeva Peltonen (toim.): Miehen elämää. Tietolipas 136 SKS. Kirjapaino Oy West Point. Rauma, 86-105.

Husso, Marita. 17.3.2009 YFIS201; Johdantoluento: Metodologian, teorian ja empirian suhde.

Huttunen, Jouko 1994. Isyys ja miehisuus; Isä perhepsykologisessa tutkimuksessa. Teoksessa Juha Virkki (toim.): Ydinperheestä yksilöllistyviin perheisiin. WSOY. Juva, 46-66.

Huttunen, Jouko 2001. Isänä olemisen uudet suunnat. Hoiva-isiä, etäi-isiä ja ero-isiä. PS-kustannus. Juva.

Karisto, Antti, Takala, Pentti ja Haapola, Ilkka 1998. Matkalla Nykyaikaan. Elintason, elämäntavan ja sosiaalipolitiikan muutos Suomessa. WSOY. Juva.

Kivimäki, Riikka 2003. Perhe tuli työelämään. Teoksessa Hannele Forsberg ja Ritva Nätkin (toim.): Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä. Gaudeamuskirja. Helsinki, 186-201.

Korhonen, Merja 1999. Isyyden muutos. Keski-ikäisten miesten lapsuuskokemukset ja oma vanhemmuus. Joensuun yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja No.39. Joensuun yliopistopaino. Joensuu.

Koski-Hyvärinen, Pirjo ja Puttonen, Tuula 1987. Isät tänään. Mannerheimin lastensuojeluliiton julkaisu A54. Gummerus. Jyväskylä.

Latvala, E. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2001. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: Sisällönanalyysi. Teoksessa Janhonen, S. & Nikkonen, M. (toim.): Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. WSOY. Juva, 21-43.

Makkonen, Timo, Ruoppila, Isto, Rönkä, Toivo, Timonen, Sakari, Valvanne, Leena ja Österlund, Kalle 1981. Operaatio perhe – isä ja synnytys. Tutkimus perhesynnytyksestä, vierihoidosta ja esikoisperheestä. Mannerheimin lastensuojeluliiton julkaisu. Lapsiraportti A34. Helsinki.

Marshall, Tony F.: Can We Define the Voluntary Sector? Teoksessa Billis, David & Harris, Margaret (toim.): Voluntary Agencies : Challenges of Organisation and Management. MacMillan, London 1996.

McCloughry, Roy 1993. Millainen mies? Keskustelua Miehisyydestä, Vallasta ja Rakkaudesta. WSOY. Juva.

Mäkelä, Klaus 1990. Kvalitatiivisen analyysin arviointiperusteet. Teoksessa Mäkelä, Klaus (toim.): Kvalitatiivisen aineisto analyysi ja tulkinta. Gaudeamus. Helsinki, 42-61.

Nätkin, Ritva 1997. Kamppailu suomalaisesta äitiydestä. Maternalismi, väestöpolitiikka ja naisten kertomukset. Gaudeamus. Helsinki.

Rantalaiho, Minna 2003. Pohjoismaisen isyyspolitiikan isäkuva. Teoksessa Hannele Forsberg ja Ritva Nätkin (toim.): Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä. Gaudeamuskirja. Helsinki, 202-229.

Sauri, Pekka 1998. Hyvä mies. WSOY. Juva.

Siivonen, Riku 2005. Isyystesti. Helsingin sanomat 13.11.2005, D1-D2.

Siltala, Juha 1994. Miehen kunnia. Suomalaisen miehen taistelu häpeää vastaan. Otava. Keuruu.

Sinkkonen, Jari 1990. Pienistä pojista kunnon miehiä. WSOY. Juva.

Sinkkonen, Jari 1998. Yhdessä isän kanssa. WSOY. Juva.

Snellman, Ritva Liisa 2005. Arjen sankarit. Helsingin sanomat 13.11.2005, D3.

Sommer, Dion 1986. Kun isä on kotona - isänroolista, isistä ja pikkulapsista. WSOY. Juva.

Tigerstedt, Christoffer 1994. Kotityö ja isyys uusina projekteina. Teoksessa J.P.Roos ja Eeva Peltonen (toim.): Miehen elämää. Tietolipas 136 SKS. Kirjapaino Oy West Point. Rauma, 68-85.

Tripp-Reimer, T. & Wilson S.E. 1991. Cross-cultural perspectives on fatherhood. Teoksessa Bozett, F.W. & Hanson S.M.H. (toim.): Fatherhood and families in cultural context. Springer Publishing Company. New York, 1-27.

Tuomi, Jouni ja Sarajärvi, Anneli 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi. Helsinki

ELEKTRONISET LÄHTEET

Ensi-ja Turvakotien liitto 2013a. Liitto.

<<http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/liitto/>> Luettu 5.5.2013.

Ensi-ja Turvakotien liitto 2013b. Tietoa ensikotityöstä.

<http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/liitto/haetko-tietoa/tietoa_ensikotityosta/>

Luettu 5.5.2013.

Finlex 2013. Laki lasten päivähoidosta.

<<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>> Luettu 15.5.2013.

KELA 2013a. Koti ja perhe numeroina 2013.

<http://www.kela.fi/documents/10180/578772/Koti+ja+perhe_Numerot2013_suomi.pdf/12d5330c-f342-4c2e-b5b2-be78072cf5ed> Luettu 17.5.2013.

KELA 2013b. Uusi isyysvapaa 1.1.2013 lähtien.

<<http://www.kela.fi/isyysvapaa-1.1.2013-alkaen>> Luettu 15.5.2013.

KELA 2013c. Jos lapsi sairastuu.

<<http://www.kela.fi/jos-lapsi-sairastuu>> Luettu 15.5.2013.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2013a. Historia.

<<http://www.mll.fi/mll/historia/>> Luettu 5.5.2013.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2013b. Organisaatio.

<<http://www.mll.fi/mll/organisaatio/>> Luettu 5.5.2013.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2013c. Tietoa piiristä.

<http://varsinaissuomenpiiri.mll.fi/tietoa_piirista/> Luettu 5.5.2013.

Miessakit ry 2013a. Miessakit ry:n historiasta.

<http://www.miessakit.fi/fi/miessakit_ry/yhdistys/historiasta> Luettu 5.5.2013.

Miessakit ry 2013b. Arvot.

<http://www.miessakit.fi/fi/miessakit_ry/arvot> Luettu 5.5.2013.

NMKY 2013. Helsingin NMKY.

<<http://www.hnmky.fi/yhdistys>> Luettu 5.5.2013.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2008. Vuoden Isä -palkinto perhevalmennuksen isäryhmien luojille. <<http://www.stm.fi/tiedotteet/tiedote/-/view/1375395>> Luettu 5.5.2013.

LIITTEET

LIITE 1

Hei!

Olen Riina Fågel ja opiskelen Jyväskylän yliopistossa Kansalaisyhteiskunnan asiantuntijuuden maisteriohjelmassa. Pääaineeni on yhteiskuntapolitiikka.

Tutkimusongelmani kandidaatintyössä oli mitä tarkoitetaan termillä uusi isyys ja millaisia ovat miesten kokemukset omista isistään ja omasta isyydestään?

Päätin jatkaa tutkimusta siten, että toisin päätarkastelukohdaksi järjestöt ja millaista isyystoimintaa näissä harjoitetaan. Haluaisin haastattelujen kautta selvittää millaista työtä järjestöissä työskentelevät tekevät, miten isyysryhmät ja muu siihen liittyvä toiminta on kehittynyt ja miten isyys on muuttunut järjestöjen työntekijöiden mielestä.

Haluaisin siis haastatella teitä, jotka toimivat isien kanssa. Haluaisin keskittyä vain muutamaaan kolmannen sektorin toimijaan ja haastatella useita henkilöitä saman yhdistyksen sisältä.

Tiedättekö mahdollisesti muitakin järjestöjä/yhdistyksiä/kolmannen sektorin toimijoita, joilla olisi isyystoimintaa?

Olisin kiitollinen, jos ottaisitte minuun yhteyttä ja voisimme selvittää erinäisiä mahdollisuuksia asian tiimoilta.

Haastattelut suoritetaan tutkimusetiikkaa noudattaen, joten haastateltavia ei tutkimuksesta pysty tunnistamaan, eikä kenenkään henkilötietoja käytetä ilman heidän omaa suostumustaan.

Kiitos avustanne! Apunne on korvaamatonta tutkimukseni kannalta!

LIITE 2

Haastattelurunko

1. Tausta

Minkä ikäinen olet?

Millainen koulutus sinulla on?

Milloin olet aloittanut työt isyystoiminnan parissa?

Miksi?

Mitä työnkuvaasi kuuluu?

Miten olet kokenut työsi?

Mitkä ovat työn haasteet ja ilot?

2. Kerro järjestön historiasta, etenkin isyystoiminnan osalta, ja miten se on kehittynyt.

Milloin järjestö on perustettu?

Milloin isyystoiminta on alkanut?

Miksi isyystoiminta koettiin tarpeelliseksi?

Mitä isyystoimintaan kuuluu järjestöksänne? (eri osa-alueet)

Kuinka monta ihmistä toimii isyystoiminnan parissa järjestöksänne, mukaan lukien palkalliset ja vapaaehtoiset?

Onko isyystoiminnalla toimintaperiaatteita

- Miten toiminta muodostuu, onko vastuu alueita

- Onko isyystoiminnalla päätavoitteita

Miten toiminta on kehittynyt?

Onko tulossa muutoksia?

3. Kerro millaisena isyys näkyy isyystoiminnassanne?

Millaiset isät osallistuvat toimintaanne? (onko tietynlaisia vai erilaisia isiä?)

Miten isyys on muuttunut järjestön työntekijän silmin?

Onko uusi-isyys lisääntynyt?

Onko uusia piirteitä havaittavissa?

Mitkä ovat hallitsevia ominaispiirteitä nykyisillä, vai voiko sellaisia nimetä?